

**PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA
MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE
NA LATA 2010 – 2013,
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2014 – 2017**

listopad 2010r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE NA LATA 2010 – 2013, Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2014 – 2017

opracowany przez:

Eko-Efekt Sp. z o.o.
02-679 Warszawa
ul. Modzelewskiego 58A lok. 89
tel. 0-22 853 11 93 / 853 82 12
fax 0-22 852 03 54
e-mail: biuro@ekoefekt.pl

Autorzy opracowania:

mgr inż. Antoni Tworkowski

mgr inż. Joanna Sawicka

Zamawiający:

Gmina Miejska Wysokie Mazowieckie
ul. Ludowa 15
18 - 200 Wysokie Mazowieckie

SPIS TREŚCI

1	WSTĘP	6
1.1	WPROWADZENIE.....	6
1.2	PODSTAWA OPRACOWANIA	6
1.3	CEL, ZAKRES I FUNKCJE PROGRAMU	7
1.4	METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU	8
2	PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE	10
2.1	POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE.....	10
2.2	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	11
2.3	GOSPODARKA ROLNA.....	12
2.4	WARUNKI KLIMATYCZNE.....	13
2.5	UKSZTAŁTOWANIE POWIERZCHNI, GEOMORFOLOGIA	13
2.6	SYTUACJA GOSPODARCZA.....	14
3	OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE	15
3.1	ZASOBY WODNE	15
3.1.1	<i>Wody powierzchniowe.....</i>	<i>15</i>
3.1.1.1	Stan aktualny	15
3.1.1.2	Źródła zanieczyszczeń wód.....	16
3.1.1.3	Wnioski.....	17
3.1.2	<i>Wody podziemne</i>	<i>18</i>
3.1.2.1	Stan aktualny	18
3.1.2.2	Zagrożenia	19
3.2	POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	20
3.2.1	<i>Emisja, emisja niska i imisja</i>	<i>20</i>
3.2.1.1	Stan aktualny	20
3.2.1.2	Zagrożenia	22
3.2.1.3	Wnioski.....	23
3.3	POWIERZCHNIA ZIEMI	25
3.3.1	<i>Gleby</i>	<i>25</i>
3.3.1.1	Stan aktualny	25
3.3.1.2	Zagrożenia	26
3.4	WALORY PRZYRODNICZE I KRAJOBRAZOWE.....	27
3.4.1	<i>Lasy.....</i>	<i>27</i>
3.4.2	<i>Zasoby surowców naturalnych</i>	<i>27</i>
3.5	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.	27
3.5.1	<i>Gospodarka wodno – ściekowa</i>	<i>27</i>
3.5.1.1	Zaopatrzenie w wodę	27
3.5.1.2	Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków	28
3.5.2	<i>Energetyka.....</i>	<i>29</i>
3.5.2.1	Ciepłownictwo	29
3.5.2.2	Gazownictwo	31
3.5.2.3	Energia elektryczna	31
3.5.2.4	Gospodarka odpadami.....	32
3.5.3	<i>Hałas</i>	<i>33</i>
3.5.4	<i>Promieniowanie elektromagnetyczne</i>	<i>34</i>

3.5.5	Komunikacja i transport.....	36
4	ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII – WNIOSKI	38
4.1	RACJONALNE GOSPODAROWANIE WODĄ.....	38
4.2	WYKORZYSTANIE ENERGII	38
4.3	RACJONALNE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW	39
5	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA	40
5.1	ZAGROŻENIE POWODZIOWE.....	41
5.2	ZAGROŻENIE POŻAROWE.....	41
5.3	POWAŻNA AWARIA PRZEMYSŁOWA	42
5.4	BIOTECHNOLOGIA I ORGANIZMY ZMODYFIKOWANE GENETYCZNIE	44
6	EDUKACJA EKOLOGICZNA	46
7	ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY	49
8	PODSUMOWANIE ANALIZY STANU OBECNEGO	53
8.1	PODSUMOWANIE METODĄ ANALIZY SWOT	53
9	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	58
9.1	CELE I ZASADY POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA NA LATA 2009 – 2012 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2016.....	58
9.1.1	<i>Kierunki działań systemowych.....</i>	<i>58</i>
9.2	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO NA LATA 2007 – 2010.....	63
9.3	ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WYSOKOMAZOWIECKIEGO NA LATA 2008 - 2011	64
10	USTALENIA PROGRAMU	67
10.1	CELE I ZADANIA PROGRAMU	67
10.2	CELE I ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE.....	70
11	ZAMIERZENIA MIASTA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA	75
12	UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU	76
12.1	UWARUNKOWANIA PRAWNE	76
12.2	UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE.....	76
12.3	PLANOWANIE PRZESTRZENNE.....	81
12.4	UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE.....	82
12.5	UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z INTEGRACJĄ EUROPEJSKĄ	82
13	REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU	84
13.1	ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	84
13.2	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	85
13.3	MONITORING WDRAŻANIA PROGRAMU.....	85
13.3.1	<i>Wskaźniki monitorowania efektywności Programu.....</i>	<i>86</i>

SPIS TABEL

TABELA NR 1	Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni.....	12
TABELA NR 2	Klasyfikacja wód rzeki Brok - w 2008r.....	16
TABELA NR 3	Źródła zanieczyszczeń – zlewnia Broku – 2008r.....	17
TABELA NR 4	Charakterystyka wód podziemnych sieci krajowej monitoringu, 2007r.....	20
TABELA NR 5	Klasyfikacja stref z uwzględnieniem poziomów dopuszczalnych określonych dla zanieczyszczeń powietrza – ochrona zdrowia.....	22
TABELA NR 6	Substancje zanieczyszczające powietrze i źródła ich pochodzenia.....	22
TABELA NR 7	Parametry techniczne studni w punktach ujęć wody na terenie Wysokiego Mazowieckiego.....	28
TABELA NR 8	Ilość odpadów komunalnych zmieszanych zebranych w MIEŚCIE WYSOKIE MAZOWIECKIE wg źródeł powstawania w roku 2008.....	32
TABELA NR 9	Wyniki pomiarów poziomu hałasu na terenie powiatu wysokomazowieckiego 2008r.....	36
TABELA NR 10	Wykaz obiektów, w których występują materiały niebezpieczne.....	43
TABELA NR 11	Wykaz tras drogowych, po których przewożone są materiały niebezpieczne.....	44
TABELA NR 12	Przedsięwzięcia inwestycyjne MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE planowane do realizacji do roku 2013.....	70
TABELA NR 13	Przedsięwzięcia nieinwestycyjne MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE planowane do realizacji w latach 2010– 2013.....	70
TABELA NR 14	Wskaźniki monitorowania Programu.....	87

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK NR 1	Miasto Wysokie Mazowieckie na tle powiatu wysokomazowieckiego.....	10
RYSUNEK NR 2	Ocena jakości wód podziemnych woj. podlaskie 2007r.....	19
RYSUNEK NR 3	Źródła zanieczyszczeń wód i powietrza w powiecie wysokomazowieckim- 2008r.....	24

SPIS WYKRESÓW

WYKRES NR 1	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem.....	11
WYKRES NR 2	Powierzchnia gruntów wg rodzaju gospodarstwa i grup obszarowych użytków rolnych.....	12
WYKRES NR 3	Struktura użytkowania gruntów w mieście Wysokie Mazowieckie [ha].....	14
WYKRES NR 4	Procentowy udział gospodarstw domowych w zebranych zmieszanych odpadach komunalnych.....	32

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

ZAŁĄCZNIK NR 1	Wykaz Skrótów.....	88
ZAŁĄCZNIK NR 2	Wykaz aktów prawnych.....	89
ZAŁĄCZNIK NR 3	Bibliografia.....	94
ZAŁĄCZNIK NR 4	Proponowane kryteria pilności.....	95
ZAŁĄCZNIK NR 5	Zagrożenia w transporcie drogowym i kolejowym.....	96
ZAŁĄCZNIK NR 6	Zagrożenia powodziowe województwa podlaskiego.....	96

1 WSTĘP

1.1 Wprowadzenie

Program ochrony środowiska ma za zadanie pomóc w rozwiązywaniu istniejących problemów, a także przeciwdziałać zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości. „*Program ochrony środowiska dla miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2010-2013, z perspektywą na lata 2014-2017*” jest zarówno długoterminowym planem strategicznym do roku 2017, jak też planem wdrożeniowym na lata 2010 – 2013. Jest też aktualizacją i kontynuacją dotychczasowego „Programu ochrony środowiska na lata 2004 – 2012 dla miasta Wysokie Mazowieckie”.

W myśl art. 10 Ustawy o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001r. (Dz.U. z 2001r. Nr 100, poz. 1085 z późn. zm.) niniejszy program ochrony środowiska został opracowany zgodnie z polityką ekologiczną państwa. Wdrożenie programu umożliwi osiągnięcie celów założonych w tej polityce oraz realizację zasad, a także stworzenie i funkcjonowanie na analizowanym obszarze zintegrowanego zespołu instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska naturalnego, spełniającego wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska.

Prawo ochrony środowiska, określa w art. 14 ust. 2, iż politykę ekologiczną przyjmuje się na cztery lata i przewiduje się w niej działania w perspektywie obejmującej kolejne cztery lata. *Program ochrony środowiska dla miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2010-2013, z perspektywą na lata 2014-2017* zawiera cele i zadania krótkookresowe do 2013r. oraz cele długookresowe do 2017r. Ocena i weryfikacja realizacji zadań *Programu* dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy co 2 lata od przyjęcia dokumentu, stwarzając możliwości weryfikacji i aktualizacji dokumentu.

Wykaz aktów prawnych zgodnie, z którymi sporządzono niniejsze opracowanie został umieszczony w **ZAŁĄCZNIKU NR 2**.

1.2 Podstawa opracowania

Opracowanie niniejszego gminnego programu ochrony środowiska wynika z:

- art. 10 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2001r. Nr 100, poz. 1085),
- art. 17 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (jednolity tekst z 2008r. Dz. U. Nr 25, poz. 150 ze zm.):

Gmina w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska uwzględniając wymagania art. 14 ww. ustawy, tj.: na podstawie aktualnego stanu środowiska określa w szczególności:

- ↳ cele ekologiczne,
- ↳ priorytety ekologiczne,
- ↳ poziomy celów długoterminowych,

- P** rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- P** środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

1.3 Cel, zakres i funkcje Programu

Głównym celem *Programu ochrony środowiska dla miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2010-2013, z perspektywą na lata 2014-2017*, zwanego dalej *Programem*, jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju miasta Wysokie Mazowieckie, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa i Programu ochrony środowiska województwa podlaskiego w skali regionu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
 - równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.¹

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju miasta, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. Poniżej przedstawiony jest także dokładny opis uwarunkowań realizacyjnych dokumentu, jego wdrożenie, ewaluacja i monitoring.

Główne funkcje *Programu ochrony środowiska dla miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2010-2013, z perspektywą na lata 2014-2017*, to:

- realizacja polityki ekologicznej państwa na terenie miasta,
- strategiczne zarządzanie regionem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami,
- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju,
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska,
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie,
- pomoc przy konstruowaniu budżetu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku

¹ Zgodnie z Konstytucją RP oraz z Traktatem o Wspólnocie Europejskiej

- organizacja systemu informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Program obejmuje następujące zagadnienia merytoryczne:

- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,
- gospodarkę wodną,
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

1.4 Metodyka opracowania Programu

W związku z tym, że istnieje ścisła zależność pomiędzy stanem środowiska, jakością jego poszczególnych komponentów i rozwojem gospodarczym regionu, w programie zaprezentowano:

- ⇒ podejście sektorowe, w odniesieniu do analizy aktualnego stanu środowiska oraz monitorowania jego przyszłych zmian,
- ⇒ podejście integralne, dotyczące określenia działań niezbędnych do realizacji w dziedzinie ochrony środowiska, związanych z głównymi kierunkami rozwoju gminy.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska uwzględnia: założenia, kierunki rozwoju, zadania oraz inne dane istotne przy sporządzaniu ww. dokumentu, wynikające, m.in. z opracowań, tj.:

- programów gospodarki wodno-ściekowej,
- sprawozdania z realizacji PGO,
- uchwalonego gminnego programu ochrony środowiska,
- planu rozwoju lokalnego,
- wieloletnich planów inwestycyjnych.

Przy sporządzaniu niniejszego *Programu* zostały uwzględnione wymagania obowiązujących przepisów prawnych, dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Ponadto przy sporządzaniu niniejszego *Programu* uwzględnione zostały:

- ⇒ wytyczne Ministerstwa Środowiska dotyczące opracowywania programów ochrony środowiska,
- ⇒ Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016,
- ⇒ program wykonawczy do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009- 2012 z perspektywą do 2016 roku,
- ⇒ program ochrony środowiska województwa podlaskiego (2008r.),
- ⇒ raport o stanie środowiska w województwie podlaskim (2008r.),
- ⇒ informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu wysokomazowieckiego,

- ⇒ informacje zawarte w ankiecie wypełnionej przez miasto,
- ⇒ dane statystyczne z Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Państwowej Straży Pożarnej i Państwowego Instytutu Geologicznego,
- ⇒ analiza słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń miasta metodą analizy SWOT,
- ⇒ określenie środowiska zewnętrznego - scharakteryzowanie uwarunkowań realizacyjnych *Programu* w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych oraz źródeł finansowania zewnętrznego,
- ⇒ definiowanie priorytetów ochrony środowiska,
- ⇒ konkretyzacja priorytetów poprzez sformułowanie listy zadań,
- ⇒ opracowanie systemu monitorowania *Programu*.

2 PODSTAWOWE INFORMACJE CHARAKTERYZUJĄCE OBSZAR MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE

2.1 Położenie geograficzne

Miasto Wysokie Mazowieckie jest siedzibą powiatu. Położone jest w południowo - zachodniej części województwa podlaskiego na obszarze mezoregionu Wysoczyzny Wysokomazowieckiej. Stanowi ona obszar nizinny, wchodzący w skład północnej części Niziny Podlaskiej. Wysoczyzna Wysokomazowiecka geograficznie położona jest pomiędzy doliną górnego biegu Narwi - na północy i wschodzie, a rzeką Bug - na południu. Od zachodu ogranicza ją linia Czerwonego Boru związana z Międzyrzeczem Łomżyńskim, przechodząc w pradolinę rzeki Narew otaczającą wysoczyznę od strony północnej i wschodniej. W bliskim sąsiedztwie położona jest Kotlina Biebrzańska - na północy i Wysoczyzna Białostocka - na północnym wschodzie. Południe mezoregionu graniczy poprzez starorzecze Nurca z Wysoczyzną Drohiczką i Równiną Bielską. Jednostajny, lekko pofałdowany krajobraz jest typowy dla obszarów nizinnych. Obszar miasta znajduje się w środkowej części wyżej opisanego mezoregionu. Przez teren miasta Wysokie Mazowieckie przepływa rzeka Brok. Miasto położone jest przy głównych szlakach komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i regionalnym: Zambrów – Brańsk, Wysokie Mazowieckie – Białystok. W granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię 1 524 ha.

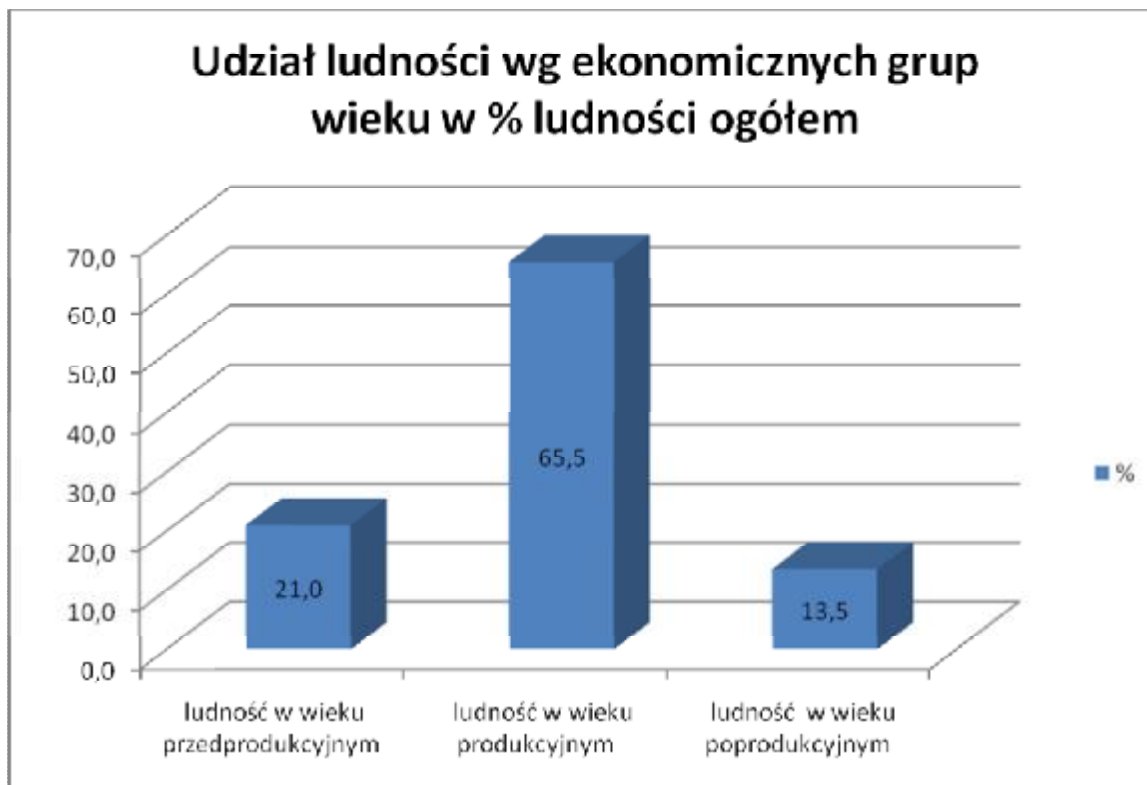

RYСУNEK NR 1 Miasto Wysokie Mazowieckie na tle powiatu wysokomazowieckiego²

² http://region.e-podlasie.pl/miasta/wysokie_mazowieckie.html

2.2 Sytuacja demograficzna

Miasto Wysokie Mazowieckie zamieszkuje (na dzień 31 XII 2008r. wg GUS, dane z 2010r.) 9282 osób, w tym 4467 mężczyzn oraz 4815 kobiet. Ludność w wieku przedprodukcyjnym to stanowi 21,0 % ogółu ludności miasta. Ludność w wieku produkcyjnym stanowi 65,5 % ogółu ludności miasta. W wieku poprodukcyjnym znajduje się 13,5 % ludności miasta. Graficznym obrazem tej sytuacji jest poniższy wykres.

WYKRES NR 1 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem³

³ www.stat.gov.pl – dane za 2008 r.

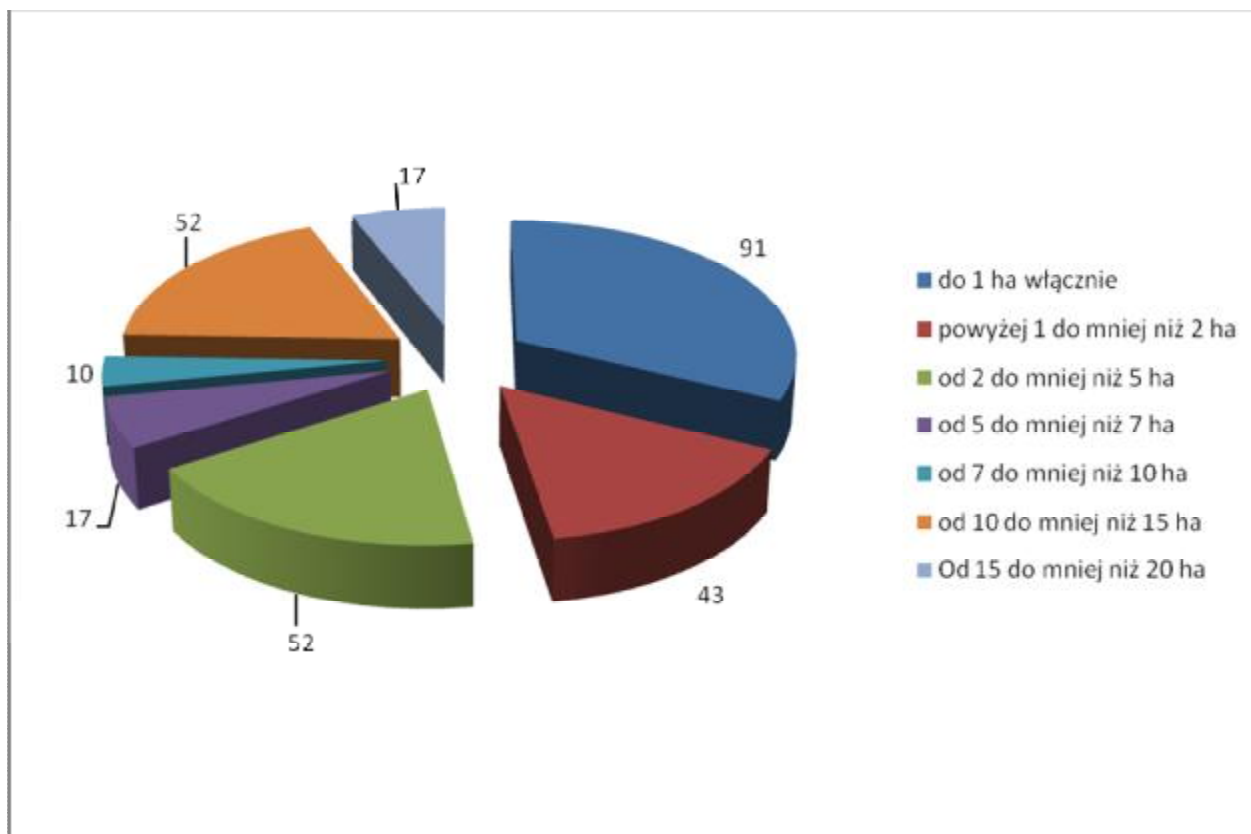
2.3 Gospodarka rolna

W mieście jest 282 gospodarstw rolnych, największa ilość to gospodarstwa o powierzchni do 1 ha włącznie, od 2 do mniej niż 5 ha oraz od 10 do mniej niż 15 ha.

TABELA NR 1 Ilość gospodarstw rolnych w zależności od wielkości powierzchni

Gospodarstwa rolne [ha]	[szt.]
do 1 ha włącznie	91
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	43
od 2 do mniej niż 5 ha	52
od 5 do mniej niż 7 ha	17
od 7 do mniej niż 10 ha	10
od 10 do mniej niż 15 ha	52
Od 15 do mniej niż 20 ha	17
od 20 do mniej niż 50 ha	0
Ogółem	282

Źródło: www.stat.gov.pl – powszechny spis rolny 2002r.

WYKRES NR 2 Powierzchnia gruntów wg rodzaju gospodarstwa i grup obszarowych użytków rolnych

Na obszarze miasta zdecydowanie dominują gleby pszenne dobre (2-go kompleksu rolniczej przydatności) z niewielkim udziałem gleb pszenno-żytnich (4-go kompleksu rolniczej przydatności). Są to gleby bielcowe lub brunatne wylugowane o składzie mechanicznym piasków gliniastych na glinie lub gliny od powierzchni. Gleby o nieco mniej korzystnych warunkach do uprawy ze względu na okresowe nadmiary wilgotności.

2.4 Warunki klimatyczne

Warunki klimatyczne są typowe dla północno - wschodniej Polski. Panuje tu klimat umiarkowany przejściowy z wyraźnym wpływem czynników kontynentalnych, charakteryzujących się surowością warunków. Wynika to z kresowego położenia Niziny podlaskiej w stosunku do innych regionów polski, oraz południkowym ukształtowaniem powierzchni umożliwiającym swobodną wędrówkę kontynentalnych mas powietrza znad północno wschodniej Europy i centralnej Rosji. W rezultacie mamy małą bezwładność termodynamiczną, niższą średnią temperaturę roczną ($6,9^{\circ}\text{C}$) i dużą amplitudę jej zmian na przestrzeni zimy i lata (22°C). Okres wegetacyjny jest ściśle związany z temperaturami dobowymi i wynosi 200-210 dni. Zimy zazwyczaj są mroźne i relatywnie długie. Bardzo niekorzystne dla roślin są wiosenne przymrozki pojawiające się nawet w I połowie maja. Okres występowania przymrozków jest dość długi i trwa w ciągu roku średnio 130-140 dni. Bardzo ważnym elementem klimatycznym jest ilość i rozłożenie opadów. Na podstawie danych lokalnej stacji agrometeorologicznej w Szepietowie średnio w roku notuje się 560-570 mm opadów meteorologicznych, skupionych głównie w okresie od kwietnia do września (60 %). Jest to zjawisko korzystne w aspekcie agrotechnicznym gdyż zaspokaja potrzeby roślin w okresie wegetacji. Okres nasilenia opadów przypada zazwyczaj na lipiec.

2.5 Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia

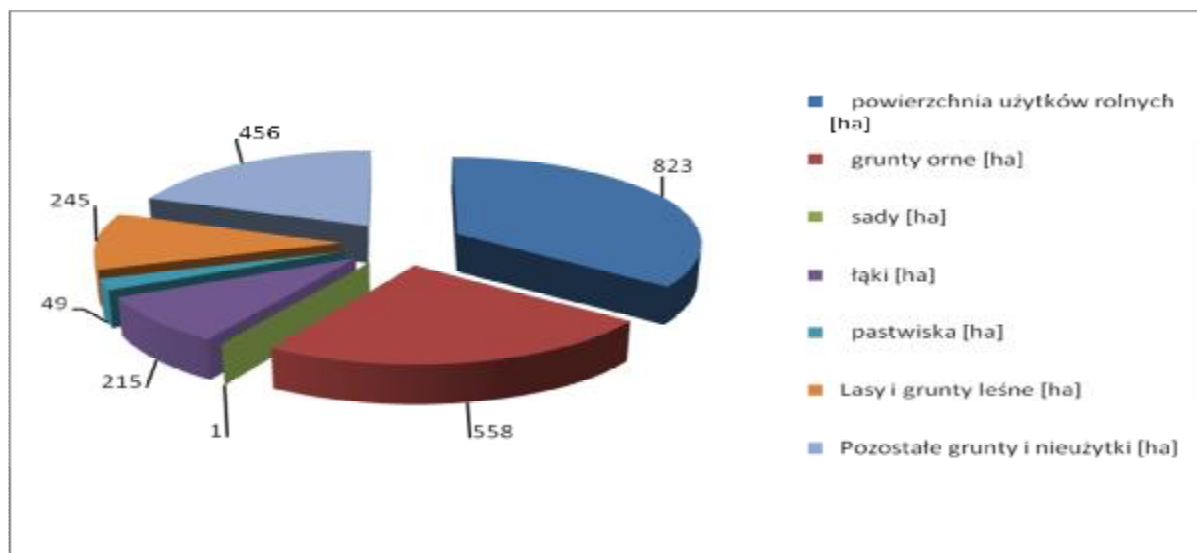
Pod względem geologicznym obszar miasta położony jest w obrębie Depresji Białostockiej, wypełnionej osadami trzeciorzędowymi i czwartorzędowymi. Utwory trzeciorzędowe reprezentowane są przez pliocenijskie iły, które przykryte są warstwą osadów czwartorzędowych o miąższości około 120 - 140 m. Budujące obszar miasta przypowierzchniowe osady czwartorzędowe (plejstocenijskie i holocenijskie) pow. 4,5 m p.p.t. reprezentowane są przez: utwory akumulacji zastoiskowej, lodowcowej, wodno-lodowcowej, aluwialno-deluwialnej oraz utwory antropogeniczne (miąższość 0,5-2 m).

Obszar miasta wyniesiony jest od około 130,0 m do 154,0 m n.p.m. i należy pod względem morfologicznym do typu rzeźby polodowcowej położonej a zasięgu młodszych faz recesyjnych glaciostadiału Wkry z okresu zlodowacenia środkowopolskiego. W rzeźbie dominują powierzchnie płaskie o charakterze równiny wysoczyznowej, miejscami łagodnie rozcięte formami dolinnymi. Należy podkreślić, że poza centralną częścią obszaru miasta, o nieco zmienionej rzeźbie wskutek działalności gospodarczej człowieka, pozostały obszar charakteryzuje się niewielkim stopniem jej przeobrażenia. Z form antropogenicznych występują tu głównie wyrobiska poeksploatacyjne oraz wcięcia i nasypy komunikacyjne.

Formy użytkowania terenów

W granicach administracyjnych miasto Wysokie Mazowieckie zajmuje powierzchnię 1 524 ha. Dominującą formę użytkowania gruntów w mieście stanowią użytki rolne 823 ha⁴ oraz grunty orne 558 ha.

⁴ www.stat.gov.pl – dane za 2005r.

WYKRES NR 3 Struktura użytkowania gruntów w mieście Wysokie Mazowieckie [ha]

2.6 Sytuacja gospodarcza

Na koniec 2008 r. odnotowano w mieście prawie 1 021 funkcjonujących podmiotów gospodarczych, w tym 964 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 29 spółek handlowych, 8 spółdzielni oraz 17 stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Udział sektora prywatnego w działalności gospodarczej ogółem wynosił 94 % w roku 2008. Natomiast udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w sektorze prywatnym w roku 2008 wynosił 89 %⁵

Do największych zakładów przemysłowych i usługowych zlokalizowanych na terenie miasta należą:

- Spółdzielnia Mleczarska „Mlekovita”
- Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe WODMEL
- Zakład Produkcji Narzędzi Gospodarczych
- Baza Transportowa Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekovita”
- Przedsiębiorstwo Robót Drogowo – Mostowych „TRAKT”
- Hurtownia sprzętu rolniczego i maszyn rolniczych
- Zakład napraw samochodów i handel samochodami

Największym zakładem w mieście jest spółdzielnia Mleczarska „Mlekovita”, która zajmuje się przetwórstwem mleka z regionu. Zakład ten po dostosowaniu do reguł rynkowych, stał się w swej branży wiodącą jednostką w skali kraju.

Ważną funkcję pełnią zakłady działające w zakresie gospodarki komunalnej: Zakład Wodociągów Kanalizacji i Energetyki Ciepłej, Oczyszczalnia Ścieków, Kotłownia komunalna.

⁵ www.stat.gov.pl – dane za 2008r.

3 OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE

3.1 Zasoby wodne

3.1.1 Wody powierzchniowe

3.1.1.1 Stan aktualny

Wysoczyzna Wysokomazowiecka stanowi dział wodny Bugu i Narwi. W okolicach Wysokiego Mazowieckiego biorą swój początek niewielkie dopływy Narwi (Jabłonka, Ślina, Rokitnica) i Bugu (Brok Mały i Duży) tworząc lokalną sieć rzeczną o dość dużym współczynniku gęstości. W obrębie obszaru administracyjnego miasta nie występują naturalne zbiorniki wód powierzchniowych większych rozmiarów. Naturalnie ukształtowane mokradła i niezagospodarowane systemy torfowo-bagienne nie występują na tym terenie.

Obszar miasta Wysokie Mazowieckie położony jest w zlewni rzeki Brok (dopływ Bugu). Nadmiar wód powierzchniowych z tego terenu odprowadzany jest niezbyt silnie rozwiniętą siecią dolinek bocznych do ww. rzeki.

Południowa część obszaru miasta charakteryzuje się brakiem wykształcenia wyraźnej sieci odpływu powierzchniowego. Występuje tu znaczna przewaga infiltracji wód opadowych nad spływem powierzchniowym. Północna część obszaru miasta posiada lepsze warunki odwadniania. Nadmiar wód powierzchniowych odprowadzany jest stąd za pośrednictwem kilku dolinek bocznych do doliny Broku.

Woda gruntowa utrzymuje się w przepuszczalnych piaszczystych osadach holocenijskich i plejstocenijskich, przy czym wody holocenijskie kontaktują się tu z wodami plejstocenijskimi na wysoczyźnie i są ze sobą hydrostatycznie związane, wykazując uzależnienie okresowych wahań zwierciadła wody głównie od wysokości wody w ciekach wodnych. Głębokość występowania zwierciadła wody gruntowej wiąże się ściśle z wyniesieniem terenu i waha się od poniżej 1 m do powyżej 4 m od powierzchni terenu.

Zasoby wodne obszaru miasta Wysokie Mazowieckie stanowią wody powierzchniowe i podziemne.

Rzeka Brok jest prawobrzeżnym, IV-rzędowym dopływem Bugu. Ciek charakteryzuje się małym przepływem, jest uregulowany i posiada mało zasobną w wodę zlewnię.

- Długość - 73 km
- Powierzchnia dorzecza - 811 km²
- Maksymalna rozpiętość wahań stanu wody - 4,1 m
- Średni przepływ wody u ujścia - 2 m³/s
- Największy dopływ - Brok Mały
- Lokalne nazwy: w górnym biegu Broczek, w dolnym biegu Broczysko
- Liczba przekraczanych powiatów - 3 powiaty - zambrowski, wysokomazowiecki i ostrowski

Rzeka Brok - punkt p-k w m. Michałki- poniżej Wysokiego Mazowieckiego. Punkt badano w ramach monitoringu operacyjnego, w mniejszym zakresie wskaźników. W 2008 roku nie wykonywano tu również badań biologicznych. W związku z tym brak było możliwości wykonania oceny ekologicznej wody. Decydującymi wskaźnikami w nowej ocenie wód są wskaźniki biologiczne, jako te, które reagują na długofalowe zanieczyszczenie wody, badania takie prowadzone są na Broku w 2009 roku. Przeprowadzona za 2008 rok ocena wskaźników fizykochemicznych wskazuje, że poniżej określonego rozporządzeniem stanu dobrego wód mieściły się wartości wszystkich badanych parametrów, zarówno wskaźników zanieczyszczeń organicznych jak i związków biogennych azotu i fosforu. Stan sanitarny rzeki, nienormowany nowym rozporządzeniem, był bardzo niekorzystny. Średnioroczna liczba bakterii coli typu kałowego wyniosła ponad 42 tys. na 100 ml. W 2007 roku rzeka poniżej Wysokiego Mazowieckiego nie była badana, ale wszystkie wcześniej prowadzone badania wskazywały na złą jakość fizykochemiczną i sanitarną wody. Ocena przeprowadzona wg kryteriów podatności na eutrofizację oparta na biogennych związkach azotu i fosforu wskazała, że średnioroczne wartości stężenia fosforu ogólnego, azotanów i azotu ogólnego znacznie wykroczyły poza wielkości graniczne określające podwyższony poziom eutrofizacji rzeki.

TABELA NR 2 Klasyfikacja wód rzeki Brok - w 2008r.

Nazwa punktu	km biegu rzeki	Rodzaj sieci	Klasyfikacja ogólna wody	Wskaźniki kwalifikujące	Wartości wskaźnika kwalifikującego			Przydatność do bytowania ryb
					min.	maks.	śred.	
m. Michałki	64,7	O	V	Tlen. rozp. [mg O ₂ /l]	0	9,4	0	Nieprzydatna ze względu na: tlen rozp., BZT ₅ , azot amonowy i fosfor og
				BZT ₅ [mg O ₂ /l]	1,4	8,9	8,9	
				Amoniak [mg NH ₄ l]	0,05	2,8	2,8	
				Azot Kieldahla [mg N/l]	1,1	5,2	5,2	
				OWO	9,5	17	17	
				Fosfor og. [mg P/l]	0,32	1,64	1,64	
				Przewod.	418	1666	1666	
				Sub. rozp.	386	1228	1228	
				A azot	0,12	9,11	9,11	
				A ogólny	2	13	13	

Źródło: Wydział Monitoringu Środowiska WIOŚ w Białymstoku, czerwiec 2009

3.1.1.2 Źródła zanieczyszczeń wód

Trudnym do zmierzenia źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych są niekontrolowane spływy powierzchniowe z obszarów rolnych, w tym chemizowanych i nawożonych. Pomimo, że ilość wywożonej na użytki rolne gnojowicy w ostatnich latach znacznie zmalała (ze względu na spadek pogłowia zwierząt), stanowi ona nadal lokalną uciążliwość dla środowiska. Zmalała również, głównie ze względów ekonomicznych, ilość zużywanych nawozów sztucznych i środków ochrony roślin. Czynniki te wpływają na zmniejszenie niekorzystnego wpływu rolnictwa na stan czystości wód.

TABELA NR 3 Źródła zanieczyszczeń – zlewnia Broku – 2008r.

Miejscowość, nazwa zakładu	Typ oczyszczalni	Ilość ścieków [m ³ /d]	Ładunek dobowy [kg/d]	Uwagi
Spółdzielnia Mleczarska "MLEKOVITA"	mechaniczno-biologiczna, osad czynny, po modernizacji zaopatrzona w urządzenia do podwyższonego usuwania biogenów.	4959	BZT ₅ 22,8 ChZT- 255,4 zawiesina 49,6 azot całkow. -20,8 fosfor org. -3,1 OWO- 60,5	Zakład posiada pozwolenie zintegrowane ważne do 13.07.2016r. Kontrola przeprowadzona w 2009 roku nie wykazała naruszenia wymaganych warunków wprowadzania ścieków do środowiska. W badanych ściekach za rok 2007 i 2008 nie stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnych ustalonych w pozwoleniu. Kanalizacja deszczowa zakładu nie ma urządzeń podczyszczających wody opadowe odprowadzane do Broku. W latach 2007-2008 jakość wód opadowych nie przekraczała wartości ustalonej w pozwoleniu. Osady ściekowe przekazywane są do rolniczego wykorzystania. Jakość osadów w latach 2006-2008 spełniała wymogi pozwolenia.

Źródło: Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu wysokomazowieckiego za rok 2008

3.1.1.3 Wnioski

Wnioski z badań rzek przeprowadzonych w 2008 r.

- W roku 2008 utrzymuje się nadal zła jakość fizykochemiczna i sanitarna wód Broku, poniżej Wysokiego Mazowieckiego (V klasa czystości), a wartości wskaźników hydrobiologicznych wskazują, że na skutek oddziaływań antropogenicznych, nastąpiły zmiany polegające na zaniku występowania znacznej części populacji biologicznych w rzece (indeksy hydrobiologiczne są w IV i V klasie czystości). Teren województwa podlaskiego rzeka opuszcza prowadząc wody zakwalifikowane również do V klasy czystości, chociaż znacznie mniejsza jest ilość wskaźników o tym decydujących (samooczyszczanie się rzeki).
- Badania wykazały, że rzeka w obu punktach pomiarowych, nie jest przydatna do bytowania ryb ze względu na przekroczenia większości wyznaczonych wartości kryterialnych. Również w obydwu punktach pomiarowo-kontrolnych stwierdzono wysoki stopień zeutrofizowania rzeki. Zanotowano tu przekroczenia wartości kryterialnych w zakresie fosforu ogólnego.
- Mimo dobrze funkcjonującej oczyszczalni ścieków w Wysokiem Mazowieckiem, ciągle notowane są bardzo wysokie stężenia zanieczyszczeń w rzece poniżej miasta. Problemem jest nadal wprowadzanie z wodami burzowymi zanieczyszczeń komunalnych, pochodzących z nielegalnych podłączeń z indywidualnych posesji. W celu poprawy tego stanu rzeczy miasto sukcesywnie rozbudowuje sieć kanalizacji sanitarnej.
- W roku 2008 nie stwierdzono przypadków zdarzeń o charakterze poważnych awarii powodujących zanieczyszczenie wód Broku na wysokości i poniżej Wysokiego Mazowieckiego.

3.1.2 Wody podziemne

3.1.2.1 Stan aktualny

Głównym źródłem zaopatrzenia Wysokiego Mazowieckiego w wodę, podobnie jak i w całym województwie podlaskim są wody podziemne, trzecio- i czwartorzędowe. Do najważniejszego źródła ujmowania wód podziemnych dla celów użytkowych na obszarze miasta stanowią utwory czwartorzędowe, wyróżniające się kilkoma wodonośnymi poziomami. Poziom I przypowierzchniowy, II międzymorenowy i III (najgłębszy) spagowy.

Pierwszy poziom można podzielić na obszary o zróżnicowanym reżimie wód i różnej przepuszczalności gruntów (przypowierzchniowych). Drugi poziom jest podstawowym źródłem wód podziemnych i podzielony jest na dwa kolejne poziomy: IIb i IIa.

Wody poziomu IIb ujmowane są na głębokościach od 40 do 80 m z warstwy wodonośnej o miąższości od 4 do 36 m. Wydajność wynosi od kilku do kilkudziesięciu m³/h.

Najslabiej rozpoznany źródłem wody jest poziom III, tym niemniej również eksploatowany przez miasto.

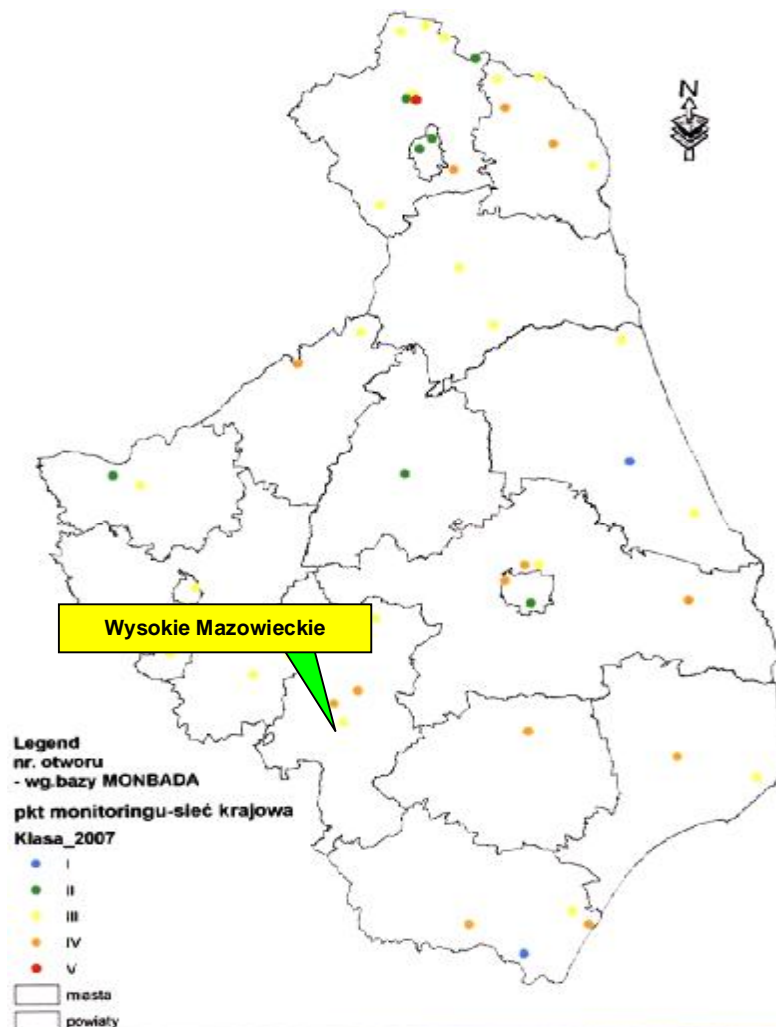
Zasoby wód podziemnych na terenie województwa podlaskiego są rozmieszczone dość nierównomiernie. Na obszarze województwa znajdują się trzy zbiorniki wód podziemnych (GZWP Nr 216 – „Sandr Kurpie”, nr 217 – „Pradolina rzeki Biebrzy” i nr 218 – „Pradolina rzeki Supraśl”).

Badania przeprowadzone na obszarze województwa podlaskiego, przez PWIOŚ w Białymstoku, pozwalają stwierdzić, że jakość wód podziemnych ogólnie należy określić jako dobrą. W ujęciu statystycznym w 2007 roku, w 69,5% zbadanych otworów jakość wód zaliczono do wód o dobrym stanie jakościowym (I, II, III klasa), a 30,5% do wód niezadowolającej i złej jakości (IV i V klasa). Największy wpływ na obniżenie ogólnej jakości wód miały związki żelaza i manganu. Inne zanieczyszczenia sporadycznie wystąpiły w pojedynczych studniach. Normy wód przeznaczonych do spożycia spełnione były w 27% studni. Większość zasobów wód podziemnych nadaje się do bezpośredniego wykorzystania a na cele konsumpcyjne – po zastosowaniu prostych metod uzdatniania (usuwanie naturalnych pierwiastków - żelazo i mangan) i na cele gospodarcze.

Strefa występowania ciągłego poziomu wód gruntowych o zwierciadle swobodnym obejmująca wody utrzymujące się w przepuszczalnych utworach czwartorzędowych (o dobrych warunkach infiltracyjnych) budujących dna dolin i przylegające do nich fragmenty wysoczyzn. Woda gruntowa utrzymuje się w przepuszczalnych piaszczystych osadach holocenijskich i plejstocenijskich, przy czym wody holocenijskie kontaktują się tu z wodami plejstocenijskimi na wysoczyźnie i są ze sobą hydrostatycznie związane, wykazując uzależnienie okresowych wahań zwierciadła wody w ciekach wodnych.

W obrębie tej strefy głębokość występowania zwierciadła wody gruntowej wiąże się ściśle z wyniesieniem terenu npm i waha się od poniżej 1 m do powyżej 4 m od powierzchni terenu. Najpłytsze występowanie zwierciadła wody związane jest z holocenijskimi osadami w obrębie dna dolin, gdzie zwierciadło wody układa się w przewadze niżej niż 1 m ppt.

Zasięg strefy występowania wód gruntowych o zwierciadle nieciągłym lub gdzie ciągłość zwierciadła wody może ulegać zakłóceniom, związany jest z powierzchniowym występowaniem (bądź też płytko w podłożu) utworów o słabszej przepuszczalności i gorszych warunkach infiltracyjnych tj. głównie glin zwałowych budujących znacznie przeważająca część obszaru wysoczyzny.

RYСУNEK NR 2 Ocena jakości wód podziemnych woj. podlaskie 2007r.⁶

3.1.2.2 Zagrożenia

Wody podziemne należące do zasobów naturalnych, coraz bardziej zagrożone są zanieczyszczeniami z powierzchni ziemi. Konieczna jest ich szczególna ochrona, jako zasobów nieodnawialnych. Niezbędna jest ochrona znacznych obszarów, pod którymi znajdują się Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. W Polsce jest ich około 180, a obszar obejmuje ponad 52 % powierzchni naszego kraju.

⁶ Źródło: Wyniki badań wód podziemnych na terenie województwa podlaskiego w 2007r. – WIOŚ Białystok 2008r.

W ramach krajowej sieci monitoringu wód podziemnych prowadzonej przez Państwowy Instytut Geologiczny /PIG/, w 2008 roku badania prowadzono w monitoringu operacyjnym w zagrożonych jednolitych częściach wód podziemnych. Na terenie województwa podlaskiego badaniami objęto 1 studnię. Wodę pobrano ze studni w Tymiance (klasa wód-II). Pobory prób i oceny wyników wykonał Zakład Hydrologii i Geologii Inżynierskiej PIG w Warszawie, a analizy laboratoryjne wykonało Centralne Laboratorium Chemiczne PIG w Warszawie. Natomiast w ramach regionalnej sieci monitoringu wód podziemnych prowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku w 2008 roku przeprowadzono badania w studni w Turośli (gm.Turośl)(klasa wód-IV).

TABELA NR 4 Charakterystyka wód podziemnych sieci krajowej monitoringu, 2007r.

Nr Monbada	M	Rodzaj wód	Miejscowość	JCWPd	Klasa wody	Przekroczone wskaźniki klasa IV	Wody pitne przekroczone wskaźniki
1681	MD	W	Wysokie Mazowieckie	54	IV	NH ₄ , Fe	
1683	MD	W	Brok	54	IV	NH ₄ , Fe	Mn, Fe

Legenda: *Nr Monbada*- numer punktu badawczego w bazie danych MONBADA, *M*- rodzaj monitoringu, *MD*- monitoring diagnostyczny, *W*- wody węgłne- wody poziomów artezyjskich i subartezyjskich, *G*- wody gruntowe- wody płytkiego krążenia o swobodnym zwierciadle wody, *JCWPd*- kod jednolitej części wód podziemnych, *I*- wody o bardzo dobrej jakości, *III*- wody zadowalającej jakości, *IV*- wody niezadowalającej jakości, *Cu*- miedź, *Fe*- żelazo, *NH₄*- amoniak, *Mn*- mangan

Źródło: WIOŚ Białystok, 2008r.

3.2 Powietrze atmosferyczne

3.2.1 Emisja, emisja niska i imisja

3.2.1.1 Stan aktualny

Podstawowym źródłem informacji o stanie zanieczyszczenia atmosfery jest badanie zmian, jakie zachodzą w ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza oraz stężeń zanieczyszczeń powietrza i opadów atmosferycznych.

Podstawowymi wskaźnikami charakteryzującymi stan zanieczyszczenia powietrza są średnie stężenia substancji w powietrzu dla określonych okresów uśredniania. Ogólnie w całym województwie podlaskim odnotowywano pozytywne tendencje zmian stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu zawieszonego. Wyniki badań przeprowadzonych w roku 2008 w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (w sieci podstawowej oraz w sieci nadzoru ogólnego nad jakością powietrza w miastach) nie zostały przekroczone na żadnej stacji pomiarowej dopuszczalne średnie roczne wartości stężeń SO₂, NO₂ i pyłu zawieszonego.

Na stanowiskach pomiarowych zlokalizowanych na terenie województwa podlaskiego w 2008r. nie stwierdzono przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla kryteriów ochrony zdrowia oraz ochrony roślin.

Emisja niska

Niska emisja, pochodząca głównie z lokalnych kotłowni i gospodarstw indywidualnych stanowi lokalnie poważny problem. Niska emisja jest zagadnieniem trudnym do szybkiego rozwiązania ze względu na brak informacji o rozkładzie przestrzennym emisji, a także bardzo duże rozproszenie jej źródeł. Dodatkowo, uciążliwości związane z niską emisją charakteryzują się sezonowością - wyraźnie wzrastają w sezonie grzewczym zaś w lecie ich znaczenie jest niewielkie.

Miasto Wysokie Mazowieckie należy do strefy zambrowsko-wysokomazowieckiej, gdzie w 2008r. stwierdzono okresowe, wysokie wartości stężeń pyłu MP10. Wyniki pomiarów wskazują, że z dużym prawdopodobieństwem istnieje możliwość wystąpienia przekroczeń wartości dopuszczalnych. W związku z tym, że dotychczasowe pomiary miały charakter okresowy, nie podjęto decyzji o zakwalifikowaniu tej strefy do stref z przekroczeniami (planuje się dalsze długookresowe przeprowadzenie pomiarów tego zanieczyszczenia).

Imisja

Głównym źródłem informacji o stanie zanieczyszczenia atmosfery jest obserwacja zmian, jakie zachodzą w ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza oraz stężeń zanieczyszczeń powietrza i opadów atmosferycznych. Podstawowymi parametrami charakteryzującymi stan zanieczyszczenia powietrza są średnie stężenia substancji w powietrzu dla określonych okresów uśredniania. Ocena stopnia zanieczyszczenia powietrza na terenie woj. podlaskiego dokonywana jest w oparciu o pomiary kontrolne głównych zanieczyszczeń bezpośrednio emitowanych do atmosfery (emisja) oraz badania monitoringowe substancji powstających w atmosferze (imisja). Na terenie woj. podlaskiego badania imisji prowadzone są głównie w miastach. Podstawowy program pomiarowy obejmuje pobór prób i oznaczenie dwutlenku siarki (SO_2), dwutlenku azotu (NO_2) i pyłu zawieszonego.

W roku 2008 dla strefy zambrowsko-wysokomazowieckiej – kryterium ochrona zdrowia - przyjęto dla zanieczyszczeń (SO_2 , NO_2 , benzenu, pyłu zawieszonego PM 10, tlenku węgla i ołowiu) najwyższą klasę wynikową A, gdzie wielkości mierzonych zanieczyszczeń powietrza nie przekraczają dopuszczalnych wartości (z uwzględnieniem ustalonego przepisami marginesu tolerancji). Wymaganym działaniem dla tej strefy jest utrzymanie jakości powietrza w strefie na tym samym lub lepszym poziomie.

Wyniki badań, w odniesieniu do obowiązujących norm dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych dla zdrowia w powietrzu atmosferycznym wskazują na dobrą jakość powietrza na terenie miasta Wysokie Mazowieckie. Nie stwierdzono przekroczeń średniorocznych dopuszczalnych stężeń SO_2 , NO_2 , i benzenu. Wartości były znacznie niższe od norm dopuszczalnych. W sezonie grzewczym obserwowano nieznaczny wzrost zanieczyszczeń SO_2 , przypadku NO_2 i benzenu nie obserwowano podobnej zależności.

TABELA NR 5 Klasyfikacja stref z uwzględnieniem poziomów dopuszczalnych określonych dla zanieczyszczeń powietrza – ochrona zdrowia.

Klasyfikacja stref z uwzględnieniem poziomów dopuszczalnych określonych dla zanieczyszczeń powietrza – ochrona zdrowia.						
Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych substancji w strefie					
	SO ₂	NO ₂	PM 10	Pb	Benzen	CO
zambrowsko-wysokomazowiecka	A	A	A	A	A	A

Źródło: WIOŚ Białystok-Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Delegatura w Łomży w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu wysokomazowieckiego w 2008 roku

3.2.1.2 Zagrożenia

Na stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie miasta Wysokie Mazowieckie mają wpływ zanieczyszczenia pochodzące :

- z procesów spalania paliw - zbiorowe i indywidualne ogrzewanie pomieszczeń - zanieczyszczenia (pył, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla)
- ze środków transportu kołowego – zanieczyszczenia (węglowodory, tlenek węgla, pył, ołów)
- z procesów produkcyjnych - zanieczyszczenia (węglowodory i ich pochodne, fluor, pyły siarki i cementu, siarkowodor i inne specyficzne dla danej produkcji substancje).

Poniżej przedstawiono wykaz podstawowych substancji zanieczyszczających powietrze oraz źródła ich pochodzenia.

TABELA NR 6 Substancje zanieczyszczające powietrze i źródła ich pochodzenia

Zanieczyszczenie	Źródło emisji
Pył ogółem	Spalanie paliw, unos pyłu przez wiatr, pojazdy, procesy technologiczne
SO ₂ – dwutlenek siarki	Spalanie paliw zawierających siarkę, procesy technologiczne
NO - tlenek azotu	Spalanie paliw i procesy technologiczne przy wysokiej temperaturze, transport
NO ₂ – dwutlenek azotu	Spalanie paliw i procesy technologiczne, transport
NO _x - suma tlenków azotu	Spalanie paliw, transport, procesy technologiczne (NO, NO ₂)
CO - tlenek węgla	Powstaje podczas niepełnego spalania
O ₃ – ozon	Powstaje naturalnie oraz z innych zanieczyszczeń (utleniaczy)

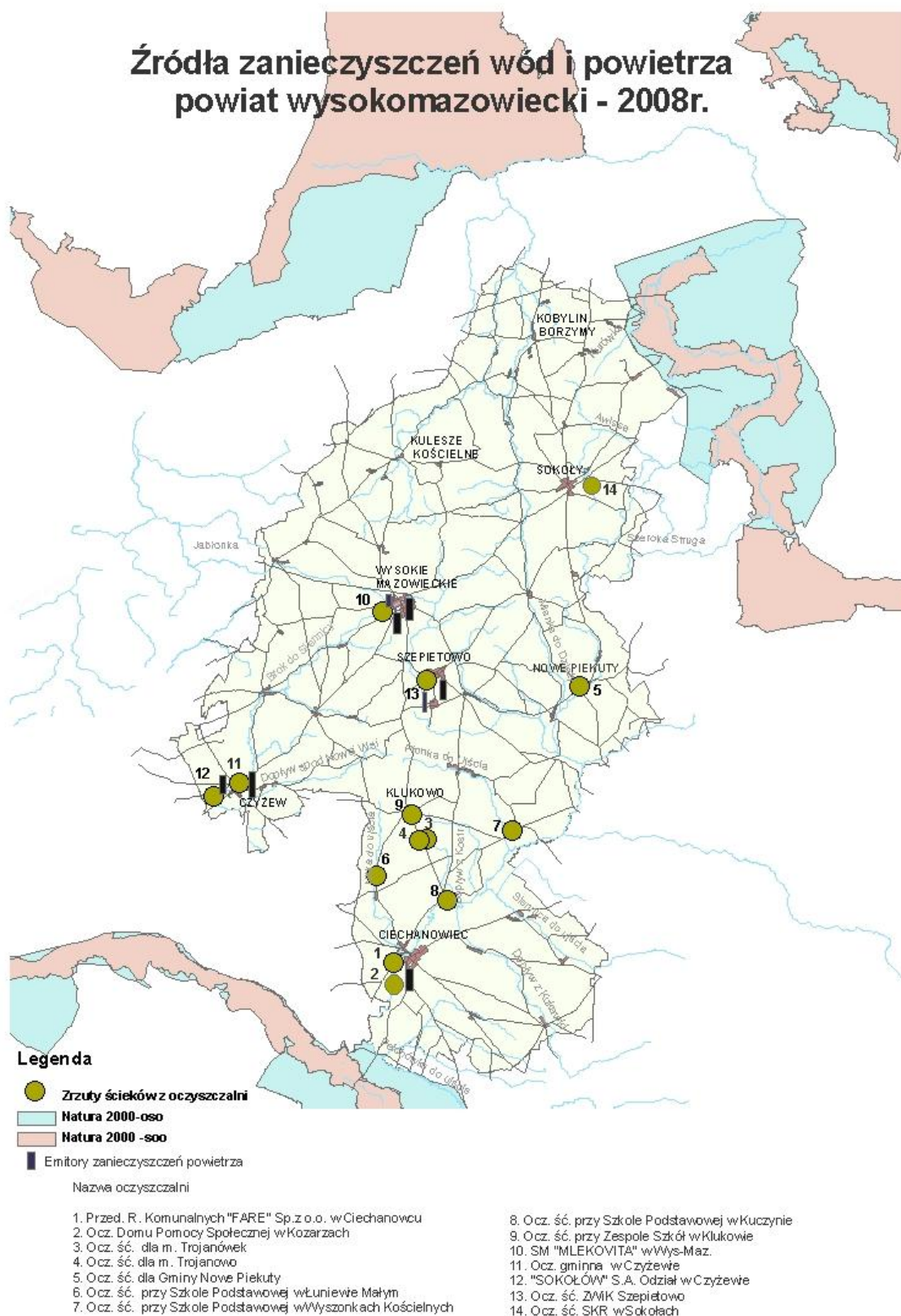
Delegatura w Łomży Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku w 2008 roku kontrolowała w zakresie przestrzegania norm ochrony powietrza następujące zakłady:

- Spółdzielnia Mleczarska „MLEKOVITA” w Wysokim Mazowieckiem,
- Przedsiębiorstwo Robót Drogowo-Mostowych „TRAKT” w Wysokim Mazowieckiem

3.2.1.3 Wnioski

Najważniejsze problemy występujące na terenie miasta Wysokie Mazowieckie to:

- zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego wynikające ze spalania paliw stałych, głównie w sektorze komunalno – bytowym oraz z niektórych procesów przemysłowych,
- zanieczyszczenia komunikacyjne związane ze wzrostem liczby pojazdów.

RYSUNEK NR 3 Źródła zanieczyszczeń wód i powietrza w powiecie wysokomazowieckim- 2008r.

Źródło: WIOŚ Białystok - Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Delegatura w Łomży w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu wysokomazowieckiego w 2008 roku

3.3 Powierzchnia ziemi

3.3.1 Gleby

3.3.1.1 Stan aktualny

Cechą szczególną Wysoczyzny Wysokomazowieckiej na tle Niziny Podlaskiej jest stosunkowo dobra jakość gleb skupionych m.in. w części środkowej, gdzie położony jest analizowany obszar. Jest to zazwyczaj mozaika gleb brunatnych oraz czarnoziemów kompleksu pszennego dobrego, ukształtowana z glin lekkich i organicznego humusu. Na terenach zabudowanych miasta występują urbano- i industroziemy powstałe wskutek działalności antropogenicznej.

Na obszarze **miasta** dominują gleby pszenne dobre (2-go kompleksu rolniczej przydatności) z niewielkim udziałem gleb pszenno-żytnich (4-go kompleksu). Są to gleby bielcowe lub brunatne wylugowane, o składzie mechanicznym piasków gliniastych na glinie lub glin od powierzchni. Gleby te należą do IIIa i IIIb klasy bonitacji. Obszary słabszych gleb V, VI klasy bonitacyjnej występują tylko na małych powierzchniach, na wschód oraz północny – zachód od istniejącej zabudowy miejskiej.

Gleby brunatne- występują w klimacie umiarkowanym i ciepłym, pod lasami liściastymi i mieszanymi. Posiadają poziom brunatnienia występujący pod poziomem próchnicznym. Odczyn jest obojętny lub lekko kwaśny. Zaliczane są do gleb żyznych.

Kompleks pszenny bardzo dobry występuje na glebach:

- brunatnych wykształconych z glin i ilów,
- brunatnych i bielcowych niecałkowitych wykształconych z pyłów pochodzenia wodnego,
- brunatnych i bardzo słabo bielcowych lessowych całkowitych,
- czarnoziemnych nalessowych całkowitych eluwialnych i namytych,
- czarnych ziemiach wykształconych z glin lub ilów marglistych,
- madach średnich i pyłowo próchnicznych,
- rędzinach namytych średnio zwięzłych.

Gleby zaliczane do tego kompleksu mają zazwyczaj dużą miąższość poziomu próchnicznego, dobrą strukturę, dobre właściwości cieplne, odpowiednią przepuszczalność i przewiewność, dużą zdolność retencjonowania wody. Gleby te łatwo nabywają sprawności fizycznej i są łatwe do uprawy.

Urbanoziemy i industroziemy obejmują utwory glebowe, wytworzone i przekształcone w rezultacie gospodarczej działalności człowieka. Odpady gospodarczej działalności człowieka zostały zakumulowane na powierzchni gleb naturalnych w postaci hałd, zwalówisk przemysłowych, miejskich czy komunalnych.

Człowiek powoduje także przerwanie ciągłości naturalnej pokrywy glebowej i reliefu powierzchni ziemi przez tworzenie wyrobisk, zasypywanych odpadami oraz rozwój

nieustabilizowanych zapadlisk. Zagospodarowanie tych gleb wymaga rekultywacji, co jest procesem długotrwałym, pracochłonnym i kosztownym.

W wyniku rekultywacji hałd i zwałowisk roślinnością leśną oraz zielną, rozwija się na nich inicjalny proces glebotwórczy. Niemniej gleby takie pod wieloma względami różnią się od skał macierzystych składem materiału antropogenicznego.

Ponadto głównie na terenach zwartej zabudowy miasta występują utwory pochodzenia antropogenicznego tj. nasypy składające się z piasków żwirów i glin z domieszką różnego rodzaju gruzu.

Jednocześnie należy stwierdzić, że występujące przeobrażenia ziemi z punktu widzenia funkcjonowania środowiska przyrodniczego nie mają istotnego znaczenia. Zmiany te powodowane są głównie realizacją zabudowy (wykopy, nasypy przy jej posadowieniu) i infrastruktury technicznej oraz lokalną eksploatacją surowców mineralnych, przy czym tereny poeksploatacyjne nie zawsze są rekultywowane.

3.3.1.2 Zagrożenia

Nasilające się stałe wpływy różnorodnych form działalności przemysłowej, rolniczej i urbanizacyjnej przyczyniają się do znacznych zmian w naturalnych warunkach glebowych. Zmiany te przejawiają się w postaci szeregu form degradacji pokrywy glebowej i prowadzą do wytworzenia gleb o zmienionym profilu i właściwościach fizykochemicznych. Procesy degradacji gleb związane są przede wszystkim z:

- rejonami intensywnej produkcji rolnej i hodowlanej
- rejonami budowy nowych osiedli mieszkaniowych
- tras komunikacyjnych
- terenami przemysłowymi
- miejscami składowania odpadów

Przekształcenia mechaniczne gleb powodowane są przez zabudowę terenu, utwardzanie i ubicie podłoża, zdjęcie pokrywy glebowej lub jej wymieszanie z elementami obcymi (np. gruzem budowlanym) oraz w wyniku formowania wykopów i wyrównań. Ważną rolę odgrywa emisja zanieczyszczeń powietrza i opad zanieczyszczeń oraz procesy chemicznego degradowania gleb przez niewłaściwie prowadzoną gospodarkę ściekową i odpadową. Do specyficznych form degradacji gleb w obszarach miejsko – przemysłowych należy zaburzenie stosunków hydrogeologicznych, występujących przy eksploatacji surowców naturalnych. W obszarach dolinnych źródłem zanieczyszczeń gleb są wylewy rzek.

W Wysokiem Mazowieckiem, podobnie jak w całym kraju nie istnieją rozwiązania systemowe ukierunkowane na procesy przekształcania terenów poprzemysłowych. Nie istnieje również obowiązująca ich klasyfikacja. Klasyfikacja taka istotna jest dla uruchomienia spójnego procesu rozwiązywania problemów dotyczących terenów poprzemysłowych. Utrudnieniem rozwiązania kwestii terenów poprzemysłowych jest brak odpowiedniej ich inwentaryzacji, tzn. zawierającej informacje dotyczące zarówno wielkości terenu, praw własności, gęstości występowania ich na przedmiotowym obszarze, stopnia degradacji, uwarunkowań lokalizacyjnych oraz możliwości (podatności) na przekształcenia

3.4 Walory przyrodnicze i krajobrazowe

3.4.1 Lasy

Zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i gospodarki narodowej szczegółowo reguluje ustawa o lasach z 28 września 1991 r. (Dz. U. Z 8.11.1991 r.). Lasem nazywamy w rozumieniu ustawy - grunt o zwartej powierzchni, co najmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (uprawami leśnymi) - drzewami, krzewami oraz runem leśnym. Lasy zajmują 244 ha co stanowi 16% całej powierzchni obszaru miasta. Lasy te należą do prywatnych właścicieli. Z uwagi na występowanie dobrych gleb na obszarze miasta, w lasach dominują również siedliska żyzne - las świeży i las mieszany. Mniejsze powierzchnie zajmuje bór mieszany świeży oraz bór świeży. We wszystkich tych lasach dominuje sosna (co jest wynikiem niewłaściwej gospodarki) wymieszana z gatunkami liściastymi w większej lub mniejszej ilości, zależnie od żyzności siedliska. Przeważają drzewostany w wieku powyżej 50 lat. Podszyt i runo są bardziej lub mniej żyzne, w zależności od siedliska.

Miasto Wysokie Mazowieckie należy do grupy miejscowości o bardzo skromnych walorach turystycznych i przyrodniczych. Wynika to z jego położenia w obrębie obszaru gleb najwyższych jakości i niewielkiej lesistości, jak również słabo rozwiniętej sieci hydrograficznej, sprowadzającej się do niewielkich cieków.

3.4.2 Zasoby surowców naturalnych

Jak już wspomniano na terenie miasta Wysokie Mazowieckie nie występuje pozyskiwanie kopalin i nie ma wyrobisk, które wymagałyby rekultywacji i zagospodarowania.

3.5 Infrastruktura techniczna.

3.5.1 Gospodarka wodno – ściekowa

3.5.1.1 Zaopatrzenie w wodę

Wysokie Mazowieckie posiada sieć wodociągową pokrywającą prawie cały obszar miasta. Ogólna długość sieci wodociągowej na terenie miasta wynosi 26,5 km⁷. Liczba osób korzystająca z sieci wodociągowej w mieście wynosi 9 084 osób.

Miejskie ujęcie wody składa się z czterech studni zlokalizowanych przy ulicy 1 Maja 6 na działce Zakładu Wodociągów Kanalizacji i Energetyki Ciepłej. Studnie posiadają następujące parametry techniczne:

⁷ Źródło: www.stat.gov.pl – dane za 2008r..

TABELA NR 7 Parametry techniczne studni w punktach ujęć wody na terenie Wysokiego Mazowieckiego.

Lp.	Nr studni	Głębokość [m]	Wydajność [m ³ /h]	Depresja [m]	Rok włączenia do eksploatacji
1	Nr 1 A	79,5	90,0	8,30	1985
2	Nr 1 B	77,5	95,5	3,25	1993
3	Nr 2	78,0	89,0	4,70	1972
4	Nr 2 A	79,0	93,0	2,85	1993

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego.

Studnia 1A może być eksploatowana przemiennie ze studnią 1B, zaś studnia Nr 2 ze studnią 2A. Studnie eksploatują pierwszy poziom wodonośny. Ilość pobieranej wody z poszczególnych studni nie może przekraczać ich wydajności eksploatacyjnych. Całkowity pobór wody z ujęcia nie może przekraczać 150 m³/h.

Woda surowa po uzdatnieniu (usunięciu nadmiernej ilości żelaza) magazynowana jest w zbiornikach wyrównawczych wody czystej, skąd pompami II stopnia tłoczona jest do sieci około 1200 m³/d. Wydajność ujęcia i stacji wodociągowej może zabezpieczyć obecne trzykrotne zapotrzebowanie na wodę.

Oprócz ujęcia miejskiego istnieje ujęcie zakładowe. Największe z nich to ujęcie Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekovita”, składające się z czterech studni głębinowych.

Zostały określone i zatwierdzone strefy ochronne dla obu ujęć. Dla ujęcia miejskiego strefa ochrony bezpośredniej wynosi 10 m dla każdej ze studni, dla studni „Mlekovita” – 8 m dla każdej studni. Strefa ochrony pośredniej jest wspólna dla obu ujęć i jej obszar położony w południowo – zachodniej części miasta, obejmujący dzielnicę przemysłową, mieszkaniową oraz częściowo grunty rolne, wynosi 210 ha. Określone zostały zasady gospodarowania w strefie, zakazy, ograniczenia i działania interwencyjne, a najpilniejsza z nich to uporządkowanie gospodarki ściekowej.

Miasto posiada bardzo dobrze rozbudowaną sieć wodociągowa, docierająca do około 98% zabudowanego obszaru miejskiego. Z miejskiej sieci wodociągowej korzysta około 80% mieszkańców. Z sieci miejskiej zaopatrywana jest również wieś Michałki.

Sieć pracuje głównie w układzie pierścieniowym, a jej przekroje zawierają się w przedziale 100-200 mm. Prowadzona jest bieżąca konserwacja sieci. Najpilniejszą potrzebą jest wymiana starej, zużytej sieci wodociągowej (żeliwnej) wraz z przyłączami wodociągowymi (stalowymi) oraz zamknięcie niektórych odcinków sieci pracującej promieniście.

3.5.1.2 Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

Miasto jest dość rozlegle skanalizowane, ale stan sieci ze względu na jej wiek i stopień zużycia jest niezadowalający. Długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 25,1 km, a korzysta z niej ok. 94,3 % mieszkańców. Wykonanych jest 1 027 przyłączy kanalizacyjnych. W nieskanalizowanej części miasta ścieki socjalno – bytowe gromadzone są w zbiornikach i

wywożone do dwóch punktów zlewnych systemu kanalizacyjnego miasta. Należy jak najszybciej objąć systemem kanalizacji sanitarnej cały obszar miasta i zlikwidować wszystkie zbiorniki służące gromadzeniu ścieków.

Pracująca obecnie mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekovita” została uruchomiona w czerwcu 1987 roku. Miasto korzysta z tej oczyszczalni, biorąc udział w kosztach jej rozbudowy. Wydajność oczyszczalni to 5000 m³/d.

Pierwszym etapem oczyszczania ścieków jest stopień mechaniczny składający się z kraty gęstej i piaskownika. Następnie ścieki płyną na I⁰ biologicznego oczyszczania – komora defosfatacji i komora osadu wysokoobciążonego. Następnie ścieki płyną do komory osadu niskoobciążonego II⁰. W celu intensyfikacji usuwania fosforu do komory dodawany jest PIX. Oczyszczane ścieki poprzez osadniki wtórne odpływają do zbiornika.

Osady ściekowe poddawane są mechanicznemu zagęszczaniu, a następnie kierowane są do wydzielonych komór tlenowej stabilizacji. Ustabilizowany osad odwadniany jest mechanicznie i higienizowany wapnem palonym. Odwodniony i zhygienizowany osad w całości jest wykorzystywany przyrodniczo.

3.5.2 Energetyka

3.5.2.1 Ciepłownictwo

Miasto posiada opracowany w 1997 roku „Program ucieplnienia”. W latach 1998 – 2000 zmodernizowano obie kotłownie miejskie gdzie nośnikiem energii jest gaz ziemny (awaryjnie olej opałowy). Miasto konsekwentnie realizuje przyjęte rozwiązania, spełniające warunki ochrony środowiska. Zmodernizowane ciepłownie dysponują rezerwą mocy. Zamontowano w ciepłowniach niskoemisyjne palniki niewymagające instalacji odpylającej. Przeprowadzono modernizację węzłów i instalacji c.o i c.w. W budynkach wielorodzinnych zamontowano zawory termostatyczne i podzielniki ciepła, zautomatyzowano urządzenia w węzłach ciepłych. W szeregu budynkach dokonano modernizacji wykonując termoizolację ścian, wymianę stolarki oraz dobudowę wiatrołapów. Głównym dostawcą energii cieplnej jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej, będące zakładem budżetowym.

Oprócz ciepłowni miejskiej w granicach miasta znajduje się około 30 kotłowni lokalnych w zakładach przemysłowych, budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych. Największa z nich to: kotłownia Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekovita”.

Głównym odbiorcą energii cieplnej jest budownictwo wielorodzinne w następującym podziale: spółdzielnia mieszkaniowa – 61% i Zakład Gospodarki Mieszkaniowej – 20% oraz instytucje – 19%.

Spółdzielnia Mleczarska „MLEKOVITA” w Wysokiem Mazowieckiem

Na terenie Spółdzielni Mleczarskiej „MLEKOVITA” w Wysokiem Mazowieckiem zlokalizowana jest kotłownia zasilana węglem kamiennym, kotłownia gazowa oraz nagrzewnica gazowa instalacji proszkowni mleka.

Kotłownia węglowa wyposażona jest w cztery zmodernizowane kotły parowe typu OR-10 (z rusztem mechanicznym), o łącznej wydajności eksploatacyjnej 46,0 Mg pary/godz. Kotłownia pracuje w ruchu ciągłym (zazwyczaj trzy kotły równocześnie). W kotłach spalany jest miał węglowy. Kotły wyposażone są w II-stopniowe odpylacze (multicyklony + cyklony bateryjne) o skuteczności odpylania powyżej 85 %. W IV kwartale 2007 roku zmodernizowane zostały układy odpylania spalin – wprowadzając II stopniowy układ odpylania, w skład którego wchodzi Odpylacze przelotowe typu MOS-8 i cyklony bateryjne typu CE/S-4x800. Nowe urządzenia zapewniają dotrzymanie standardów emisyjnych pyłu na poziomie do 400 mg/m³ w odprowadzanych gazach (przeliczonych na warunki normalne i zawartość tlenu 6%).

W SM „Mlekovita” eksploatowana jest również kotłownia gazowa, wyposażona w kocioł parowy VITOMAX 200 o mocy 10,48 MW, zasilany gazem ziemnym GZ-50. Kocioł ten pracuje przemiennie z jednym z kotłów węglowych. Gazem ziemnym zasilana jest również nagrzewnica gazowa współpracująca z liniami proszkowni mleka. Wyposażona jest ona w palnik o mocy 1,3 MW.

Linia proszkowni mleka, emitująca niewielkie ilości pyłu (proszek mleczny lub serwatkowy) zaliczana jest do źródeł technologicznych. Wyposażona jest w wysokowydajny system odpylania, w skład którego wchodzi filtry workowe, pulsacyjne o skuteczności odpylania powyżej 99 %.

W 2008 roku Delegatura WIOŚ w Łomży nie prowadziła pomiarów w SM „Mlekovita” w Wysokiem Mazowieckiem. Spółdzielnia, zgodnie z posiadanym pozwoleniem, jest zobowiązana do 2-krotnych w ciągu roku pomiarów emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza dla źródeł energetycznych i 1-krotnych pomiarów w ciągu roku dla proszkowni mleka. Pomiary przeprowadzone na jej zlecenie przez ZBIAŚ PROEKO Łomża w 2008 roku nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych wartości.

Przedsiębiorstwo Robót Drogowo-Mostowych „TRAKT” Sp. z o.o. w Wysokiem Mazowieckiem

W PRDM „TRAKT” Sp. z o.o. w Wysokiem Mazowieckiem eksploatuje instalację do produkcji mas bitumicznych, o wydajności 80 Mg/godz., f-my AMMANN w Wytwórni Mas Bitumicznych w Szepietowie. Instalacje te pracują wyłącznie w okresie dodatnich temperatur powietrza. W 2008 roku w instalacji wyprodukowano łącznie 22,8 tys. Mg mas bitumicznych. W procesie produkcyjnym zużyto 182,7 Mg oleju opałowego.

Pomiary, do których Przedsiębiorstwo jest zobowiązane nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnych (pomiar z lipca i listopada 2008, przeprowadzone przez ZBiAŚ PROEKO Łomża)

Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej w Wysokiem Mazowieckiem

ZWKiEC w Wysokiem Mazowieckiem eksploatuje dwie kotłownie zasilane gazem ziemnym wysokometanowym GZ-50. Są to:

~ kotłownia na Os. Pułaskiego, przy ul. Długiej, wyposażona w 3 kotły wodne typu DOMOBLOCK DCN-1500 o mocy po 1,5 MW każdy, pracujące w pełnym układzie automatyki. W kotłach spalany jest gaz ziemny wysokometanowy

~ kotłownia przy ul. Długiej 53, wyposażona w 2 kotły typu TURBOMAT RN o mocy 3,3 MW i 2,6 MW, pracujące przemiennie, w pełnym układzie automatyki. W kotłach spalany jest gaz ziemny wysokometanowy.

Roczne zużycie gazu w obydwu kotłowniach wyniosło ok. 2 000 tys. m³.

Zgodnie z obowiązującym prawem obydwie kotłownie nie wymagają pozwolenia na emisję zanieczyszczeń do powietrza, a jedynie zgłoszenia do Starosty Wysokomazowieckiego. Nie są też zobowiązane do wykonywania pomiarów emisji. W 2008 roku Delegatura WIOŚ w Łomży nie prowadziła kontroli w zakresie ochrony powietrza.

3.5.2.2 Gazownictwo

Miasto Wysokie Mazowieckie korzysta z gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Białystok- Łapy-Wyszków. Zaopatrzenie miasta w gaz następuje poprzez stację redukcyjno-pomiarową I-ego stopnia o wydajności 3000 m³/d. Stacja zlokalizowana jest na gruntach wsi Mystki Rzym, przy drodze do Szepietowa.

Gaz przewodowy dostarczany do budownictwa jednorodzinnego rozprowadzany jest siecią gazową średniego ciśnienia. Całość sieci wykonana jest w technologii rur polietylenowych i biorąc pod uwagę wiek sieci, jej stan jest bardzo dobry, praktycznie bezawaryjny.

Do sprawowania nadzoru nad bezpiecznym funkcjonowaniem sieci i urządzeń gazowych powstała w 1996r. „Gazownia” Wysokie Mazowieckie, która obecnie mieści się przy ul. Zambrowskiej.

3.5.2.3 Energia elektryczna

Miasto Wysokie Mazowieckie zasilane jest w energię elektryczną z istniejącej stacji transferowej 110/15kV /GPZ/ w Wysokiem Mazowieckiem. Stacja zasilona jest liniami napowietrznymi 110kV krajowego systemu sieci WN. Stacja jest w zadawalającym stanie technicznym. Ze względu na lokalizację GPZ w mieście i stosunkowo bliskie jego sąsiedztwo zaopatrzenie w energię elektryczną jest zadawalające w stosunku do aktualnych potrzeb.

Na terenie miasta znajduje się 46 stacji transformatorowych 15/0,4kV. Są to stacje słupowe, wieżowe i parterowe. Odbiorcy energii elektrycznej są obsługiwani przez posterunek energetyczny w Wysokiem Mazowieckiem.

3.5.2.4 Gospodarka odpadami⁸

Z terenu miasta Wysokie Mazowieckie w roku 2008 zebrano – 2 313,04 Mg⁹ zmieszanych odpadów komunalnych.

Zmieszane odpady komunalne

Głównym źródłem powstawania zmieszanych odpadów komunalnych są gospodarstwa domowe z których w roku 2008 zebrano 1 427,96 Mg odpadów.

TABELA NR 8 Ilość odpadów komunalnych zmieszanych zebranych w MIEŚCIE WYSOKIE MAZOWIECKIE wg źródeł powstawania w roku 2008

Odpady z gospodarstw domowych [Mg]	Odpady z innych źródeł [Mg]	Razem zmieszane odpady komunalne [Mg]
1 427,96	885,08	2 313,04

Źródło: www.stat.gov.pl

WYKRES NR 4 Procentowy udział gospodarstw domowych w zebranych zmieszanych odpadach komunalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powyższej tabeli

Odpady komunalne zbierane selektywnie - ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. w art. 10 mówi, że odpady powinny być zbierane w sposób selektywny (Dz. U.

⁸ Gospodarka odpadami w mieście Wysokie Mazowieckie została szczegółowo opracowana w „Planie gospodarki odpadami dla miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2010 – 2013”

⁹ www.stat.gov.pl/bdr

z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.). Miasto Wysokie Mazowieckie prowadzi selektywną zbiórkę odpadów komunalnych od 2000 r.¹⁰, do których zalicza się:

- a) szkło,
- b) tworzywa sztuczne,
- c) metale,
- d) papier i tekturę.

3.5.3 Hałas

Czynnikami, mającymi największy wpływ na klimat akustyczny miasta są komunikacja drogowa (zwłaszcza udział w niej samochodów ciężkich) oraz hałas przemysłowy.

Hałas komunikacyjny jest obecnie najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu w środowisku zurbanizowanym. Ciągły wzrost ilości pojazdów mechanicznych, przy jednoczesnym braku właściwych rozwiązań drogowych, braku obwodnic miejskich, zły jakości nawierzchni znacząco wpływa na powiększanie się obszaru o ponadnormatywnym hałasie drogowym.

Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku określa 4 grupy źródeł hałasu. Są to drogi lub linie kolejowe; starty, lądowania i przeloty statków powietrznych; linie elektroenergetyczne oraz pozostałe obiekty i działalność będące źródłem hałasu. Na terenie powiatu wysokomazowieckiego w 2008 roku kontrolowany był tylko hałas przemysłowy. Badania hałasu komunikacyjnego w Wysokiem Mazowieckiem prowadzone są przez WIOŚ w ramach działań monitoringowych w 2009 roku.

Hałas przemysłowy nie stwarza w powiecie wysokomazowieckim większych problemów. Systemy lokalizacji nowych inwestycji i sporządzania ocen ich oddziaływania na środowisko, kontroli i egzekucji nałożonych kar pozwalają na znaczne ograniczenia zasięgu rozprzestrzeniania tego rodzaju hałasu. Ważne jest również to, że dla źródeł hałasu przemysłowego, ze względu na ich stosunkowo niewielkie wymiary, istnieje wiele prostych możliwości ograniczenia emisji do środowiska przez zastosowanie skutecznych rozwiązań technicznych takich jak: tłumiki, obudowy dźwiękochłonne, zwiększenie izolacyjności akustycznej ścian czy stolarki okiennej pomieszczeń, w których pracują hałasujące maszyny.

W 2008 roku przeprowadzono 2 kontrole podmiotów w zakresie ochrony przed hałasem, w tym obie interwencyjne:

W wyniku skargi w 2008 roku przeprowadzono pomiary kontrolne w **Sklepie "Jaskółka"** w Wysokiem Mazowieckiem. Stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu na terenach chronionych. Po wystąpieniu Delegatury WIOŚ w Łomży do Starosty Powiatowego w Wysokiem Mazowieckiem wydana została przez Starostę decyzja określająca dopuszczalny poziom hałasu emitowanego przez instalacje chłodnicze Sklepu „Jaskółka” przy ul. Szpitalnej w Wysokiem Mazowieckiem. W 2009 roku wykonano osłony, które wyeliminowały przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu. Potwierdziły to pomiary kontrolne WIOŚ.

¹⁰ PGO dla Miasta Wysokie Mazowieckie 2004.

Skontrolowano również **Zakład Kamieniarski E. Kubuj** w Wysokiem Mazowieckiem – w toku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie ochrony przed hałasem.

3.5.4 Promieniowanie elektromagnetyczne

Wśród zidentyfikowanych, szkodliwych dla środowiska, rodzajów promieniowania powodowanego działalnością człowieka, wyróżnia się :

- **promieniowanie jonizujące**, pojawiające się w wyniku użytkowania zarówno wzbogaconych, jak i naturalnych substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- **promieniowanie niejonizujące**, pojawiające się wokół linii energetycznych wysokiego napięcia, radiostacji, pracujących silników elektrycznych oraz instalacji przemysłowych, urządzeń łączności, domowego sprzętu elektrycznego, elektronicznego itp., nadmierne dawki promieniowania działają szkodliwie na człowieka i inne żywe organizmy, stąd ochrona przed szkodliwym promieniowaniem jest jednym z ważnych zadań ochrony środowiska.

P Promieniowanie jonizujące

Przy opracowywaniu zbiorczych ocen zagrożeń radiacyjnych dla ludzi i środowiska rozróżnia się zagrożenia pochodzące od radionuklidów naturalnych i sztucznych. Sytuację radiologiczną Polski określają poziomy promieniowania:

- Obecnych w środowisku radionuklidów naturalnych głównie radionuklidów szeregu uranowo-radowego, szeregu uranowo-aktynowego, szeregu torowego i potasu K-40 (radionuklidów o dużym połowicznym okresie zaniku w porównaniu z czasem istnienia Ziemi) oraz takich radionuklidów, jak H-3, Be-7, Na-22 i C-14, powstających w wyniku oddziaływania promieniowania kosmicznego na pierwiastki występujące na powierzchni ziemi i w atmosferze,
- Radionuklidów pochodzenia sztucznego, które przedostały się do środowiska w wyniku prób z bronią jądrową lub zostały uwolnione z obiektów jądrowych i składowisk paliwa w trakcie ich normalnej eksploatacji lub w stanach awaryjnych (np. katastrofa elektrowni jądrowej w Czarnobylu), a także promieniowanie generowane przez różnego rodzaju urządzenia stosowane w diagnostyce medycznej, przemyśle, badaniach naukowych i innych dziedzinach działalności ludzkiej.

Ogólną sytuację radiacyjną w środowisku charakteryzują obecnie następujące wielkości podstawowe:

- Poziom promieniowania gamma, obrazujący zagrożenie zewnętrzne naturalnymi i sztucznymi źródłami promieniowania jonizującego, istniejące w środowisku lub wprowadzone przez człowieka,
- Stężenia naturalnych i sztucznych izotopów promieniotwórczych w komponentach środowiska, a w konsekwencji w artykułach spożywczych, obrazujące narażenie wewnętrzne ludzi w wyniku wchłonięcia izotopów drogą pokarmową.

Wymienione wielkości charakteryzuje naturalna zmienność, są one także w poważnym stopniu uzależnione od wprowadzonych do środowiska substancji promieniotwórczych w wyniku wybuchów jądrowych oraz katastrofy w Czarnobylu.

Biorąc pod uwagę informacje zawarte w roczniku statystycznym GUS, a także opierając się na aktualnym komunikacie Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki w sprawie sytuacji radiacyjnej Polski w I kwartale 2002 r., należy stwierdzić, że rejestrowane obecnie w Polsce moce dawek promieniowania oraz zawartość cezu-137 w powietrzu i mleku (podstawowy wskaźnik reprezentujący skażenie promieniotwórcze materiałów środowiskowych oraz artykułów spożywczych sztucznymi izotopami promieniotwórczymi) utrzymują się na poziomie z 1985 r. tzn. z okresu przed awarią czarnobylską.

P Promieniowanie niejonizujące

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są:

- Elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- Stacje radiowe i telewizyjne,
- Łączność radiowa, w tym CB radio, radiotelefony i telefonia komórkowa,
- Stacje radiolokacji i radionawigacji.

Znaczenie tego oddziaływania w ostatnich latach rośnie. Powodowane jest to przez rozwój radiokomunikacji oraz powstawanie coraz większej liczby stacji nadawczych radiowych i telewizyjnych (operatorów publicznych i komercyjnych). Dodatkowymi źródłami promieniowania niejonizującego są stacje bazowe telefonii komórkowej, systemów przywoławczych, radiotelefonicznych, alarmowych komputerowych itp., pokrywających coraz gęstszą siecią obszary dużych skupisk ludności, jak również coraz powszechniej stosowane radiotelefony przenośne.

Wymieniony rozwój źródeł pól elektromagnetycznych powoduje zarówno ogólny wzrost poziomu tła promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, jak też zwiększenie liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Należy jednak stwierdzić, że wzrost poziomu tła elektromagnetycznego nie zwiększa istotnie zagrożenia środowiska i ludności. W dalszym ciągu poziom promieniowania w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakiegokolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Nie dotyczy to jednak pól elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, które lokalnie, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji, mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne.

W przepisach obowiązujących w Polsce ustalone są dopuszczalne poziomy elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na terenach dostępnych dla ludzi. Szczególnej ochronie podlegają obszary zabudowy mieszkaniowej, a także obszary, na których zlokalizowane są szpitale, żłobki, przedszkola, internaty.

W roku 2008 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku zrealizował kolejny program badań pól elektromagnetycznych opracowany zgodnie z nowym *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku*. Program ten zakładał skoncentrowanie pomiarów na obszarach dostępnych dla ludności tj. w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. oraz w pozostałych miastach i na terenach wiejskich. Zakres prowadzenia badań obejmował pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości, co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz.

WIOŚ przeprowadził pomiary w 45 punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na terenie województwa. Na terenie powiatu wysokomazowieckiego wytypowano do badań 2 punkty pomiarowe. Wyniki pomiarów zestawiono w tabeli:

TABELA NR 9 Wyniki pomiarów natężeń pól elektromagnetycznych promieniowania elektromagnetycznego na terenie powiatu wysokomazowieckiego 2008r.

Lokalizacja punktu kontrolnego	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektromagnetycznych promieniowania elektromagnetycznego przy użyciu sondy EP-300 V/m	% wartości dopuszczalnej
Wysokie Mazowieckie ul. Ludowa 19	0,44	6,3
Kulesze Kościelne	0,25	3,6

Źródło: WIOŚ Białystok- Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska Delegatura w Łomży w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu wysokomazowieckiego w 2008 roku

Na obszarze miasta głównym urządzeniem wytwarzającym elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, szkodliwe dla środowiska jest stacja transferowa 110/15kV /GPZ/ wraz z liniami ją zasilającymi napowietrznymi 110 kV krajowego systemu sieci WN oraz 46 stacji transformatorowych 15/0, 4kV

Na podstawie przeprowadzonych pomiarów należy stwierdzić, że w żadnym z badanych punktów pomiarowych w powiecie wysokomazowieckim nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

W celu uniknięcia szkodliwego oddziaływania należy zachować następujące szerokości stref ochronnych: dla linii WN 110 kV - min 14,5 m. od skrajnego przewodu linii przy zalecanej odległości od osi linii – 40 m, zaś istniejąca rozdzielnia energetyczna 110/15 kV, której uciążliwość winna mieścić się w granicach działki tego obiektu.

3.5.5 Komunikacja i transport

Miasto Wysokie Mazowieckie leży w południowej części Ziemi Łomżyńskiej i po południowej stronie drogi krajowej nr 18 Warszawa – Białystok. Jednocześnie miasto leży niedaleko linii kolejowej Warszawa – Białystok co jest ważnym uwarunkowaniem komunikacyjnym w obszarze słabo rozwiniętej sieci PKP. Odległość od linii kolejowej oraz stacji pasażerskiej i towarowej w Szepietowie wynosi ok. 6 km co pozwala na uwzględnienie

miasta Wysokie Mazowieckie w transporcie osobowym na trasie Warszawa – Białystok oraz w transporcie towarowym, masowym itp.

Wysokie Mazowieckie posiada około 9,3 tys. mieszkańców, co w skali kraju zalicza je do miast małych. Miasta tego typu o ile nie posiadają problemów z ruchem tranzytowym, są stosunkowo bezkonfliktowe komunikacyjnie. Wysokie Mazowieckie jest w stosunku do tranzytu wojewódzkiego położone dogodnie na skraju alternatywnego tranzytu Zambrów – Białystok i z uwagi na przebieg ciągu dróg nr 689 i nr 678 – Zambrów – Białystok nie posiada istotnych problemów tranzytowych.

Obsługę komunikacyjną miasta zapewniają drogi nadrzędne w stosunku do obszaru miasta, tj. odcinek drogi krajowej nr 689 Łomża – Zambrów – Bielsk Podlaski o długości w granicach miasta ok. 3,3 km oraz odcinek wylotowy drogi wojewódzkiej Wysokie Mazowieckie – Białystok nr 678 o długości w granicach miasta ok. 2,6 km. Powyższe drogi posiadają stosunkowo dogodne przebiegi względem centrum miasta. Droga wojewódzka i wlot drogi krajowej od strony Zambrowa są tylko jednostronnie zabudowane i mogą dogodnie prowadzić ruchy tranzytowe względem miasta. Przebieg drogi krajowej w kierunku południowym ulicami Zambrowską i 1 Maja jest obudowany dwustronnie, ale nie jest zasadniczo konfliktowy. W celu ułatwienia ruchu i odciążenia obsługi bezpośredniej z ulicy 1 Maja zmodernizowana została ulica Przechodnia tworząc dojazd do „Mlekovity”.

Podstawowe ulice miejskie stanowią także drogi wylotowe z miasta leżące w ciągach dróg powiatowych. Należy zaliczyć do nich ulicę Ludową (droga do Rosochatego Kościelnego nr 23 737) z odgałęzieniem w kierunku południowym od ulicy Nowej (droga do Dąbrowy Wielkiej i Czyżewa nr 23 739) oraz ulicę Ludową i Szpitalną (wylot w kierunku Jabłoni Kościelnej droga powiatowa nr 23 730).

4 ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII – WNIOSKI

Na obszarze miasta Wysokie Mazowieckie największe oddziaływanie na środowisko występuje poprzez:

- transport,
- zakłady przemysłowe,
- gospodarka komunalna – głównie oczyszczalnie ścieków oraz odpady.

Istotne kierunki oddziaływania to: pobór wód powierzchniowych oraz energii, emisja hałasu oraz zanieczyszczeń do wód i powietrza, wytwarzanie odpadów. Uzyskanie efektów zmniejszania wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności jest sprawą bardzo ważną, ponieważ koszt pozyskania energii, surowców ze źródeł pierwotnych i wody jest wysoki.

4.1 *Racjonalne gospodarowanie wodą*

Szybki wzrost gospodarczy kraju nie zwiększa poboru wody na potrzeby gospodarki narodowej. Jest to możliwe zarówno dzięki wdrażaniu wodooszczędnych technologii przez podmioty gospodarcze, jak również w wyniku realizacji celów polityki ekologicznej państwa (np. kontrole przedsiębiorstw wykorzystujących wodę). Dalsze ograniczenie zużycia wody wymagać będzie wprowadzenia nowych instrumentów takich jak:

- wspieranie działań zmierzających do ograniczenia zużycia materiałów, wody i energii na jednostkę produktu przez podmioty gospodarcze, zwłaszcza przez wprowadzenie normatywów zużycia wody w wybranych, szczególnie wodochłonnych procesach produkcyjnych w oparciu o dane o najlepszych dostępnych technikach (BAT),
- opracowanie i wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody do celów przemysłowych i rolniczych w przeliczeniu na jednostkę produktu,
- ograniczenie zużycia wody z ujęć podziemnych,
- właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych,
- intensyfikacja stosowania zamkniętych obiegów wody oraz wtórnego wykorzystywania mniej zanieczyszczonych ścieków.

4.2 *Wykorzystanie energii*

Rozwój energetyki opartej na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii (OZE) stanowi jeden z priorytetów krajowej polityki energetycznej¹¹. Podstawowym celem polityki w tym zakresie jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-

¹¹ Polityka energetyczna Polski do 2030r. – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dn. 13 stycznia 2009r.

energetycznym kraju do 7,5% w 2010r. i do 14% w 2020r. w strukturze zużycia nośników pierwotnych.¹² Racjonalne wykorzystanie energii odbywać się będzie przez:

- zmniejszenie energochłonności gospodarki poprzez stosowanie energooszczędnych technologii (również z wykorzystaniem kryteriów BAT), racjonalizację przewozów oraz wydłużenie cyklu życia produktów;
- zmniejszenie zużycia energii poprzez wprowadzanie indywidualnych liczników energii elektrycznej, wody i ciepła;
- wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

4.3 *Racjonalne wykorzystanie materiałów*

Ograniczenie materiałochłonności przez zakłady przemysłowe i rolnictwo zalecane jest zarówno przez kierunki polityki ekologicznej Polski, jak i Unii Europejskiej poprzez zastosowanie najlepszych możliwych technologii. Do podstawowych zasad jakie zalecane są przez BAT należą:

- zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko;
- zmniejszenie materiałochłonności gospodarki poprzez wprowadzanie technologii niskoodpadowych oraz recykling;
- zmniejszenie oddziaływania rolnictwa na środowisko poprzez rozpropagowanie i stosowanie Kodeksu Dobrych Praktyk, kontynuacja budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę;
- racjonalne gospodarowanie kopalinami poprzez opracowanie planów eksploatacji kopalni i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

¹² *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*

5 NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

Nadzwyczajnymi zagrożeniami dla środowiska, jakie mogą wystąpić na terenie miasta Wysokie Mazowieckie są:

- pożary,
- susze,
- gradobicia,
- silne wiatry,
- awarie urządzeń infrastruktury technicznej,
- katastrofy komunikacyjne drogowe i kolejowe, w tym katastrofy związane z transportem materiałów niebezpiecznych.

Ratownicza formacja zawodowa utworzona 1 lipca 1992 r. w strukturach Komendy Powiatowej PSP w Wysokiem Mazowieckiem. Jednostkę tworzy 33 ratowników - na 3 zmianach służbowych.

Zadania:

Ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez:

1) walkę z pożarami:

- rozpoznawanie i analizowanie zagrożeń pożarowych,
- ocenę rozmiarów powstałego pożaru i prognozowanie jego rozwoju,
- ratowanie ludzi i zwierząt przed skutkami zagrożenia pożarowego,
- dostosowanie sprzętu oraz technik gaśniczych do rodzaju i miejsca pożaru,
- zlokalizowanie pożaru,
- ugaszenie pożaru;

2) organizację walki z innymi klęskami żywiołowymi obejmując zespół działań planistyczno-organizacyjnych i działań ratowniczych niezbędnych do ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska, a także oceny zagrożenia i jego eliminacji;

3) ratownictwo techniczne:

- analizowanie awarii oraz katastrof technicznych,
- ocenę rozmiarów powstałego zdarzenia i prognozowanie jego rozwoju,
- dostosowanie sprzętu oraz wdrożenie technik stosowanych do poszukiwania, uwalniania i ewakuacji poszkodowanych i zagrożonych ludzi oraz zwierząt w zależności od rodzaju i miejsca zdarzenia,
- ratowanie życia ludzi i zwierząt zagrożonych awarią techniczną,
- oznakowanie i wydzielenie strefy bezpośrednich działań ratowniczych sił systemu oraz stref zagrożenia,
- przewietrzanie lub wentylowanie stref zagrożenia oraz stref bezpośrednich działań ratowniczych sił systemu,
- oświetlenie oraz zabezpieczenie miejsca zdarzenia przed osobami postronnymi,

- wykonywanie przejść i dojść do poszkodowanych lub zagrożonych ludzi i zwierząt,
- usuwanie przeszkód naturalnych i sztucznych utrudniających niesienie pomocy poszkodowanym lub zagrożonym ludziom oraz ratowanie środowiska,
- wypompowywanie, obwałowywanie lub uszczelnianie miejsc wycieku substancji stwarzającej zagrożenie

4) ratownictwo chemiczne i ekologiczne:

- rozpoznawanie zagrożeń oraz ocenę i prognozowanie ich rozwoju oraz skutków dla ludzi i środowiska,
- analizowanie powstałych awarii oraz katastrof chemicznych i ekologicznych,
- ratowanie życia ludzi i zwierząt zagrożonych skażeniem substancją niebezpieczną,
- identyfikację substancji stwarzającej zagrożenie w czasie powstałego zdarzenia,
- prognozowanie rozwoju skażenia środowiska i ocenę rozmiarów zagrożenia oraz zmian wielkości strefy zagrożenia dla ludności,
- dostosowanie sprzętu oraz technik ratowniczych do miejsca zdarzenia i rodzaju substancji stwarzającej zagrożenie,
- przepompowywanie i przemieszczanie substancji niebezpiecznej do nowych lub zastępczych zbiorników,
- obwałowywanie lub uszczelnianie miejsc wycieku substancji niebezpiecznej,
- ograniczanie parowania substancji niebezpiecznej,
- zatrzymanie emisji toksycznych środków przemysłowych,
- stawianie kurtyn wodnych,
- neutralizację substancji niebezpiecznej substancjami chemicznymi,
- związywanie substancji niebezpiecznej sorbentami,
- stawianie zapór na ciekach lub obszarach wodnych zagrożonych skutkami rozlania substancji toksycznych hydrofobowych,
- zbieranie substancji niebezpiecznej z powierzchni wody lub gleby

5) ratownictwo medyczne

5.1 Zagrożenie powodziowe

Na terenie miasta Wysokie Mazowieckie nie istnieje zagrożenie powodziowe, które może być spowodowane zbyt wysokim stanem wód rzecznych oraz występowaniem znacznych ilości wód opadowych. Obszar miasta Wysokie Mazowieckie położony jest w zlewni rzeki Brok (dopływ Bugu). Nadmiar wód powierzchniowych z tego terenu odprowadzany jest niezbyt silnie rozwiniętą siecią dolinek bocznych do ww. rzeki. W 2009 roku Komenda Powiatowej PSP w Wysokiem Mazowieckiem ogłosiła, iż rzeka Brok nie stwarza zagrożenia powodziowego. (**ZAŁĄCZNIK NR 7**)

5.2 Zagrożenie pożarowe

Największe zagrożenie pożarowe na obszarach leśnych powodowane są przez osoby korzystające z letniego wypoczynku na tych obszarach oraz przez osoby zbierające owoce runa leśnego. Zagrożenie pożarowe lasów jest związane z nagminnym naruszaniem przepisów

przeciwpowodziowych, a przede wszystkim z używaniem ognia otwartego w lasach, to jest paleniem papierosów, ognisk, użytkowaniem grilli, w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Ponadto pożary lasów powstają w wyniku wyrzucania niedopałków papierosów z przejeżdżających przez tereny leśne samochodów. (**ZAŁĄCZNIK NR 6**)

Wykaz większych przedsiębiorstw na terenie miasta Wysokie Mazowieckie, które stanowią potencjalne zagrożenie pożarowe:

- „Spółdzielnia Mleczarska „Mlekovita”
- Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe WODMEL
- Zakład Produkcji Narzędzi Gospodarczych
- Baza Transportowa Spółdzielni Mleczarskiej „Mlekovita”
- Przedsiębiorstwo Robót Drogowo – Mostowych „TRAKT”
- Hurtownia sprzętu rolniczego i maszyn rolniczych
- Zakład napraw samochodów i handel samochodami
- Zakład Wodociągów Kanalizacji i Energetyki Ciepłej,
- Oczyszczalnia Ścieków
- Kotłownia komunalna

Istnieją również 4 stacje paliw oraz kilkanaście punktów wymiany butli gazu propan-butan, w których gaz ten jest magazynowany w butlach 11kg znajdujących się w metalowych kontenerach na indywidualnych posesjach. Duże zagrożenie pożarowe i wybuchowe stanowią również stacje paliw płynnych.

5.3 Poważna awaria przemysłowa

Awarie zagrażające środowisku, mogą wystąpić w obiektach przemysłowych jak również w wyniku wypadków drogowych, szczególnie z udziałem autocystern przewożących materiały niebezpieczne, a także na skutek rozszczelnień rurociągów transportujących gaz ziemny. Na omawianym terenie znajduje się znaczna ilość stacji paliw. Eksploatacja tych stacji stwarza zagrożenie dla środowiska (możliwość awarii zbiorników, pożar i in.).

Awarie zagrażające środowisku, mogą nastąpić zarówno na terenie zlokalizowanych w Wysokiem Mazowieckiem obiektów przemysłowych, jak również poza nimi. Zagrożenia takie mogą również powstać w wyniku wypadków kolejowych i drogowych z udziałem cystern i autocystern przewożących materiały niebezpieczne, a także na skutek rozszczelnień rurociągów transportujących gaz ziemny. Na terenie miasta znajduje się 7 stacji paliw. Eksploatacja tych stacji stwarza zagrożenie dla środowiska (możliwość awarii zbiorników, pożar itp.). Głównie jednak zagrożenie wynika z transportu paliw na zaopatrzenie tych obiektów.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku Delegatura w Łomży prowadzi "Rejestr potencjalnych sprawców poważnych awarii". W rejestrze tym znajdują się aktualnie dwa zakłady położone na terenie powiatu wysokomazowieckiego, z czego jeden znajduje się na terenie miasta Wysokie Mazowieckie:

Spółdzielnia Mleczarska „MLEKOVITA” w Wysokiem Mazowieckiem

- amoniak w instalacji chłodniczej: - 8 Mg
- kwas azotowy - 6 Mg
- wodorotlenek sodu - 8 Mg

Podstawowym źródłem zagrożenia jest amoniakalna instalacja chłodnicza. W przypadku wystąpienia awarii z udziałem amoniaku, w zależności od miejsca awarii oraz wielkości emisji, może nastąpić zanieczyszczenie powietrza, w stopniu stwarzającym zagrożenie dla ludności, również poza granicami zakładu. Zagrożenie to jest poważne przede wszystkim ze względu na znaczną ilość osób przebywających na terenie zakładu oraz zamieszkałych w jego pobliżu, szczególnie od strony wschodniej. Awaria związana z uwolnieniem się kwasu azotowego lub wodorotlenku sodu może spowodować skażenie gleby i wód podziemnych, a w przypadku przedostania się tych substancji do kanalizacji deszczowej, także wód rzeki Brok.

Zakład posiada „Zakładowy plan przeciwdziałania nadzwyczajnemu zagrożeniu środowiska naturalnego i ludzi opracowany w 2005 roku. Plan przewiduje procedury uruchamiane w przypadku wystąpienia awarii, mające na celu ograniczenie ich skutków. Procedury są weryfikowane i doskonalone podczas okresowych ćwiczeń organizowanych na terenie zakładu. W zakładzie funkcjonuje sześćosobowa Zakładowa Drużyna Ratownictwa chemicznego oraz siedmioosobowy Zespół do Spraw Przeciwdziałania Nadzwyczajnemu Zagrożeniu.

TABELA NR 10 Wykaz obiektów, w których występują materiały niebezpieczne

Nazwa obiektu	Rodzaj materiałów niebezpiecznych	Maks. ilość (tony)	Miejsce składowania	Zasięg stref stężeń śmiertelnych	Rejon działania
				Ilość osób mogących się znaleźć w strefie	
SM „MLEKOVITA” w 18-200 Wysokiem Mazowieckiem ul. Ludowa 122	amoniak	6	zbiornik zewn. + instalacja	60m / 350	teren zakładu
	ług sodowy	14	magazyn	50 m / 350	teren zakładu
	kwas azotowy	12	magazyn techniczny	50 m / 350	teren zakładu
	podchloryn sodu	1	magazyn techniczny	100m/70	teren zakładu
	soda kaustyczna	10	magazyn techniczny	50 m / 350	teren zakładu

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wysokiem Mazowieckiem
http://www.wysokiemazowieckie.straz.bialystok.pl/kat_zagr.htm

Potencjalnym źródłem poważnych awarii na terenie Miasta Wysokie Mazowieckie mogą być wypadki drogowe środków transportu, przewożących materiały niebezpieczne oraz

paliwa do stacji paliw i zakładów przemysłowych. Wyjątkowo groźne są awarie w rejonach przepraw mostowych na trasach transportu, ponieważ mogą wywołać bezpośrednie, szybko rozprzestrzeniające się skażenie rzek.

TABELA NR 11 Wykaz tras drogowych, po których przewożone są materiały niebezpieczne

Trasa	Rodzaj materiałów	Roczna ilość przewozów (ton)
Zambrów – Wys. Maz. – Bielsk Podl.- (Nr 66)	amoniak/ propan-butan / paliwa opałowe	2 / 20 000 / 30 000
Białystok – Sokoły – Wys. Maz. (Nr 678)	propan-butan / paliwa opałowe	2300 / 3000

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Wysokiem Mazowieckiem
http://www.wysokiemazowieckie.straz.bialystok.pl/kat_zagr.htm

5.4 *Biotechnologia i organizmy zmodyfikowane genetycznie*

Biotechnologia jest dyscypliną nauk technicznych wykorzystującą procesy biologiczne na skalę przemysłową. Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r., Nr 184, poz. 1532) podaje jedną z najszerzych definicji: „Biotechnologia oznacza zastosowanie technologiczne, które używa systemów biologicznych, organizmów żywych lub ich składników, żeby wytwarzać lub modyfikować produkty lub procesy w określonym zastosowaniu.” Biotechnologie są w stosunku do tradycyjnych (chemicznych) znacznie mniej energochłonne, bezodpadowe lub niskoodpadowe, tańsze i wydajniejsze oraz często mniej obciążające środowisko, znajdują zastosowanie także w działalności służącej ochronie środowiska (w oczyszczaniu ścieków, neutralizacji odpadów, w produkcji biogazu).

Organizmy Modyfikowane Genetycznie (GMO) są to rośliny lub zwierzęta, które dzięki modyfikacji w ich genomie - materiale genetycznym - uzyskały nowe cechy. Modyfikacja genetyczna zwykle polega na wstawieniu nowego genu (co fizycznie jest fragmentem DNA) do genomu modyfikowanego organizmu. Jednak można także i wyciszać geny poprzez wprowadzenie komplementarnego genu kodującego tzw. nonsensowne RNA, czy też za pomocą kierowanej mutagenyzy, wywołać mutacje w konkretnym genie, co może doprowadzić do jego inaktywacji (dokładnie inaktywacji produktu tego genu).

Na świecie ma miejsce dynamiczny rozwój badań w zakresie inżynierii genetycznej i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach.

Produkty nowoczesnej biotechnologii (organizmy genetycznie zmodyfikowane) coraz częściej pojawiają się na rynku, budząc wiele kontrowersji, szczególnie w odniesieniu do problematyki bezpieczeństwa tych produktów dla zdrowia człowieka i ewentualnego ich wpływu na inne organizmy w środowisku. W związku z powyższym zachodzi potrzeba dokonywania oceny stopnia zagrożenia tych produktów dla zdrowia ludzi i środowiska. Procedury i mechanizmy oceny ryzyka związanego z wykorzystywaniem genetycznie zmodyfikowanych organizmów są ciągle doskonałe.

W 2006r. przyjęto Ramowe Stanowisko Rządu RP dotyczące GMO. Jest to dokument wyznaczający kierunek działań dotyczących GMO, na podstawie którego realizowana będzie w Polsce polityka w tym zakresie.

Biotechnologie i rozwój przemysłu opartego na biotechnologiach daje nowe możliwości rozwoju. Korzystanie z osiągnięć biotechnologii związane może być jednak z nieznany dotąd zagrożeniem bezpieczeństwa biologicznego.

Najważniejsze problemy:

- brak nadzoru nad wprowadzaniem GMO,
- brak świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego,
- zagrożenie rodzimych gatunków roślin i zwierząt przez obce gatunki lub nowe organizmy wytworzone technikami transgenezy,
- brak jednoznacznych regulacji prawnych w zakresie rozwiązań systemowych dotyczących ochrony środowiska, a zwłaszcza koegzystencji upraw roślin modyfikowanych i niemodyfikowanych.

6 EDUKACJA EKOLOGICZNA

Warunkiem koniecznym i niezbędnym do realizacji celów związanych z ochroną środowiska zgodną z zasadą zrównoważonego rozwoju jest dobrze zaplanowany, zorganizowany i realizowany proces powszechnej edukacji, obejmujący nie tylko dzieci i młodzież, ale też całe społeczeństwo.

Edukacja ekologiczna zwana także edukacją środowiskową, to koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem myśleć globalnie - działać lokalnie. Obejmuje ona wprowadzanie do programów szkół wszystkich szczebli tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska, umożliwiającej łączenie wiedzy przyrodniczej z postawą humanistyczną, tworzenie krajowych i międzynarodowych systemów kształcenia specjalistów i kwalifikowanych pracowników dla różnych działów ochrony środowiska, nauczycieli ochrony środowiska, doksztalcanie inżynierów i techników różnych specjalności oraz menedżerów gospodarki, a także powszechną edukację szkolną i pozaszkolną. W potocznym rozumieniu są to wszelkie formy działalności skierowanej do społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, które mają na celu wpływanie na poziom świadomości ekologicznej, propagowanie konkretnych zachowań korzystnych dla środowiska naturalnego, upowszechnianie wiedzy o przyrodzie. Działania te prowadzone są przez szkoły, przez specjalistyczne placówki edukacyjne zarówno publiczne jak i niepubliczne, a także przez liczne organizacje ekologiczne.

Może przyjmować różne formy:

- kształcenie ustawiczne (wykłady, seminaria, rozdawanie ulotek i programy edukacyjne),
- kształcenie dzieci i młodzieży w zakresie ekologii,
- zielone szkoły.

Niestety istnieje moda na konsumpcyjny styl życia. Zauważalny jest brak myślenia w kategoriach ponadlokalnych o problemach ochrony środowiska, w szczególności gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej. Niejednokrotnie wiąże się to z niskim poziomem socjalnym społeczeństwa, a działania „ekologiczne”, to wciąż działania kosztowne.

Edukacja ekologiczna mieszkańców spoczywa na barkach szkół, jednostek samorządu terytorialnego i trzeciego sektora.

Województwo podlaskie charakteryzuje się wysokimi współczynnikami nasycenia tak organizacjami, jak i inicjatywami, zdecydowanie przekraczającymi średnie dla całego kraju, jednakże aktywność tych organizacji jest nierównomierna, niesystematyczna i częstokroć krótkotrwała. W latach 2000 – 2006 podejmowano działania w niewielkiej liczbie obszarów tematycznych, zdecydowanie najczęściej realizowano inicjatywy wynikające z bogactwa przyrodniczych zasobów województwa - w zakresie ochrony gatunkowej oraz przestrzennych form ochrony, a także ogólnie w zakresie ochrony środowiska. Edukacja ekologiczna obecna jest w formalnym systemie kształcenia od 2002 roku. Wprowadzona została prawnie poprzez *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*. Rozporządzenie wprowadza edukację ekologiczną w postaci

oddzielnej ścieżki edukacyjnej o charakterze wychowawczo-dydaktycznym począwszy od II etapu edukacyjnego (klasy IV-VI).

Edukacja powinna być akceptowana i realizowana przez ogół nauczycieli, poprzez właściwe wykorzystanie treści ekologicznych zawartych w programach nauczania danego szczebla szkolnictwa. Treści związane z nauczaniem i wychowaniem pro środowiskowym należy prezentować w sposób bardzo interesujący, aby w następstwie uczyły one nowego podejścia do problemów związanych z ekologią. Cóż dają najpiękniejsze nawet treści werbalne, które nie rozbudzają autentycznych potrzeb czynnego uczenia się i rozwiązywania wysuwanych problemów. W edukacji ekologicznej każde dziecko powinno stać się aktywnym uczestnikiem, i umieć współdecydować o tym, czego i w jaki sposób się uczyć.

Przykładem do stworzenia systemu edukacji ekologicznej może być *Narodowy Program Edukacji Ekologicznej*, będący rozwinięciem i konkretyzacją zapisów *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej*. System edukacji ekologicznej powinien eliminować działania pozorne i mało efektywne, propagować zaś działania które przyczynią się aby zachować zdrowe środowisko oraz jego walory dla przyszłych pokoleń zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Główne cele Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej to:

1. Wdrożenie zaleceń Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania Państwa oraz integracji z Unią Europejską;
2. Stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad rozwoju zrównoważonego, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej;
3. Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści, wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych, uporządkowanie przepływu informacji i decyzji z wykorzystując najlepsze krajowe i zagraniczne doświadczenia.

Cele operacyjne Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej to:

1. Dokonanie kompleksowej, empirycznej diagnozy funkcjonowania edukacji ekologicznej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem jej źródeł, priorytetów i stosowanych w niej metod i procedur wdrożenia.
2. Dostarczenie informacji o optymalnym systemie edukacji ekologicznej w kraju i o warunkach dochodzenia do takiego systemu.
3. Wypełnienie zobowiązań wynikających z sygnowanych przez RP porozumień międzynarodowych.
4. Inspirowanie potencjalnych podmiotów do tworzenia branżowych, resortowych, regionalnych, lokalnych, instytucjonalnych oraz innych programów edukacji ekologicznej.
5. Stworzenie jednolitego dokumentu pozwalającego monitorować rozwój edukacji ekologicznej w Polsce w kontekście oczekiwań społecznych i możliwości realizacyjnych.

Zgodnie z zapisami *Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej* wyróżniono następujące trzy sfery implementacji zapisów Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej:

1. Edukacja formalna to zorganizowany system kształcenia zgodny z określonymi zasadami sformułowanymi w odpowiednich aktach prawnych (ustawy i rozporządzenia). Polski system edukacji formalnej obejmuje system oświaty i szkolnictwa wyższego.
2. Ekologiczną świadomość społeczną możemy określić jako stan wiedzy, poglądów i wyobrażeń ludzi o środowisku przyrodniczym, jego antropogennym obciążeniu, stopniu wyeksploatowania, zagrożeniach i ochronie, w tym także stan wiedzy o sposobach i instrumentach sterowania, użytkowania i ochrony środowiska. Świadomość ta kształtowana jest przede wszystkim przez organizacje państwowe, społeczne (Pozarządowe Organizacje Społeczne - POS) oraz media.
3. Szkolenia to zinstytucjonalizowane formy przekazywania wiedzy i umiejętności dla określonej grupy zawodowej lub społecznej służące podnoszeniu kwalifikacji niezbędnych zarówno w życiu zawodowym, działalności społecznej jak i dla potrzeb indywidualnych.

Trzy wyodrębnione sfery edukacji ekologicznej w chwili obecnej są ze sobą dość luźno powiązane i nie stymulują się wzajemnie, stąd też efektywność edukacji ukierunkowanej na propagowanie idei i zasad rozwoju zrównoważonego jest niewielka.

Edukacja ekologiczna nie ogranicza form stosowanych przy jej realizacji. Warunek atrakcyjności, niezbędny w procesie przebudowy postaw i utrwalania dobrych nawyków każe stosować możliwie bogatą gamę stymulatorów. Planowane formy edukacji ekologicznej to: akcje, festiwale, święta, manifestacje oraz inne imprezy uliczne, protesty, interpelacje i procedury odwoławcze, aukcje, festyny, happeningi, pokazy i zloty, olimpiady, targi, wystawy i dni otwarte w miejscach (instytucjach) związanych z ekologią, wycieczki, turystyka kwalifikowana, ścieżki dydaktyczne i przyrodnicze, publikacje, strony internetowe.

Urząd Miasta Wysokie Mazowieckie czynnie uczestniczy w edukacji ekologicznej mieszkańców. Formy edukacji są bardzo różnorodne: corocznie Urząd Miasta Wysokie Mazowieckie organizuje konkurs na zbiórkę surowców wtórnych (opakowań PET, puszek lub makulatury), organizuje akcję „sprzątania świata” na ten cel zakupywane są worki oraz rękawice. Adresatem tych konkursów są dzieci i młodzież szkolna. Ponadto wspólnie z Kuratorium Oświaty opracowano wieloprzedmiotowy projekt dydaktyczno – wychowawczy dotyczący odpadów w miejscu zamieszkania pt. „Jak jest – chyba mogłoby być mądrzej i lepiej”, ogłoszono także konkurs na plakat propagujący zbiórkę i wykorzystanie surowców wtórnych oraz konkurs pt. „W trosce o czyste środowisko”.

Reasumując można stwierdzić, że głównym celem edukacji ekologicznej jest wykształcenie postaw proekologicznych już u najmłodszych członków społeczności Miasta.

7 ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM I INSTRUMENTY OCHRONY

Proces zarządzania obejmuje następujące czynności: planowanie, organizowanie, decydowanie, motywowanie, kontrolowanie. W każdym systemie zarządzania można wyodrębnić sferę procesów realnych i sferę regulacji. Sfera procesów realnych obejmuje działalność człowieka skierowaną bezpośrednio na podmioty materialne i przekształcenie materii, a sfera regulacji – całość procesów informacyjnych, myślowych i decyzyjnych, podejmowanych z myślą o kształtowaniu systemu sfery realnej.

W Polsce zarządzanie środowiskiem funkcjonuje na 4 poziomach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Podział kompetencji stanowi dużą uciążliwość zarówno dla administracji publicznej, jak i dla wszystkich stron biorących udział w działaniach podejmowanych na rzecz ochrony środowiska. Struktura organizacyjna ochrony środowiska nie ma charakteru hierarchicznego. Składają się na nią odrębne i niezależne od siebie organy rządowe i samorządowe, a dany szczebel administracji realizuje w zasadzie tylko te zadania, których nie można realizować na szczeblu niższym.

Do organów ochrony środowiska należą:

- Organy decyzyjne państwa: Sejm wraz z Senatem i Prezydentem oraz Rada Ministrów.
- Centralne organy administracji państwowej: premier, ministrowie, w szczególności Minister Środowiska i kierownicy urzędów centralnych, ministerstwa i urzędy centralne.

Minister Środowiska – odpowiedzialny za realizację Polityki ekologicznej państwa, konwencji międzynarodowych, przygotowanie projektów ustaw ekologicznych i rozporządzeń wykonawczych.

- Terenowe organy administracji rządowej: wojewodowie i urzędy wojewódzkie.

Wojewoda – obejmuje ochroną konserwatorską cenne formy ochrony przyrody, realizuje zadania z zakresu łowiectwa, nadzoru nad lasami prywatnymi.

- Samorządy terytorialne: gminne, powiatowe, wojewódzkie.

Samorząd Województwa dysponuje kompetencjami o charakterze strategicznym: ustala strategię rozwoju województwa, politykę przestrzenną w postaci planu zagospodarowania przestrzennego, a także wojewódzkie programy. Z mocy prawa głównymi wykonawcami programu są więc *Marszałek i Zarząd Województwa*. Współdziałają w jego realizacji z administracją rządową, a w szczególności z Wojewodą i podległymi mu służbami zespolonymi, innymi organami administracji publicznej oraz samorządami powiatowymi i gminnymi. *Marszałek Województwa* – zajmuje się egzekwowaniem opłat z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska i ich redystrybucją na rzecz funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej; prowadzi także bazę danych o emisjach substancji, wytwarzanych odpadach, pobranej ilości wody w województwie. Jest organem w zakresie melioracji wodnych.

Sejmik - uchwała wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego, strategię rozwoju województwa, program ochrony środowiska i plan gospodarki odpadami.

Starosta – główny decydent w ochronie środowiska, wydający decyzje dla przedsięwzięć, które są klasyfikowane jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, sprawujący nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, spółkami wodnymi, racjonalną gospodarką łowiecką, ochroną przyrody, realizujący zadania z zakresu edukacji ekologicznej.

Rada Powiatu - uchwała *Programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami*, co 2 lata analizuje raporty z realizacji *Programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami*, ustanawia obszary ograniczonego użytkowania wokół niektórych instalacji (składowiska odpadów komunalnych, kompostowni, oczyszczalni ścieków, tras komunikacyjnych, linii i stacji elektroenergetycznych oraz instalacji radiokomunikacyjnej, radionawigacyjnej i radiolokacyjnej), wyraża zgodę na powołanie społecznej straży rybackiej.

Wójt, burmistrz, prezydent miasta – rozpatrują sprawy związane z korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami, wycinaniem drzew, krzewów, utrzymaniem zieleni, realizują uchwały rad gmin w sprawie utrzymania czystości i porządku w gminach, zaopatrzenia w wodę, ciepło, energię, odprowadzenia ścieków, systemu zbierania odpadów komunalnych, realizacji postanowień planu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Rada Gminy – uchwała miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwała budżet gminy, uchwała plany gospodarcze i rozwojowe mikroregionu, ustala zakres działań jednostek pomocniczych, uchwała podatki i opłaty lokalne, w tym np.: stawki za usuwanie i unieszkodliwianie odpadów, czy podejmuje decyzji odnośnie współpracy z innymi jednostkami, jak np.: utworzenie związku gmin.

— Jednostki gospodarcze (produkcyjne i usługowe)

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – wykonuje kontrole przestrzegania wymogów ochrony środowiska przez wszystkich korzystających ze środowiska, bada i ocenia stan środowiska (monitoring środowiska), wymierza kary za nieprzestrzeganie wymogów ochrony środowiska, prowadzi działania zapobiegające nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Zadania z ochrony środowiska niejednokrotnie są także realizowane przez stowarzyszenia i związki gmin, powołane np. w celu wspólnej gospodarki odpadami.

Podział kompetencji w zakresie ochrony środowiska nakłada na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Należy podkreślić wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działanie Inspekcji Ochrony Środowiska oraz uprawnienia kontrolne organów samorządowych.

Do instrumentów prawnych ochrony środowiska należą:

1. Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia:

– zintegrowane,

- na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
 - na emitowanie hałasu do środowiska,
 - na emitowanie pól elektromagnetycznych,
 - na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
 - na pobór wody,
 - na wytwarzanie odpadów.
2. Zezwolenia między innymi na:
- przewóz lub wywóz odpadów niebezpiecznych za granicę,
 - odzysk, unieszkodliwianie i transport odpadów,
 - przewożenie przez granicę państwa określonych roślin i zwierząt.
3. Oceny między innymi:
- jakości powietrza,
 - jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
 - stanu akustycznego środowiska,
 - pól elektromagnetycznych w środowisku.
4. Rejestry terenów, na których, między innymi:
- stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
 - stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby,
 - występują rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, parki narodowe.
5. Raporty między innymi:
- bezpieczeństwa,
 - o oddziaływaniu na środowisko
6. Zgody między innymi:
- na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze,
 - na gospodarcze wykorzystanie odpadów
7. Decyzje, w tym koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego; pozwolenia wodnoprawne, wykorzystanie odpadów,
8. Zgłoszenia, np. poważnych awarii do GIOŚ,
9. Informacje np. o środowisku, dotyczące zanieczyszczenia powietrza,
10. Programy między innymi:
- ochrony powietrza,
 - zalesień,
 - ochrony środowiska przed hałasem.
11. Plany między innymi:

- gospodarki odpadami,
- działań, sporządzane w przypadku ryzyka występowania przekroczeń dopuszczalnych lub alarmowych poziomów substancji w powietrzu,
- gospodarowania wodami dorzecza,
- zewnętrzne plany ratownicze,
- ochrony przeciwpowodziowej.

Do instrumentów strukturalnych umożliwiających realizację *Programu Ochrony Środowiska* należą:

- plan zagospodarowania przestrzennego,
- programy obszarowe realizujące różne cele ekologiczne,
- strategie sektorowe (które powinny również spełniać wymogi ochrony środowiska).

8 PODSUMOWANIE ANALIZY STANU OBECNEGO

8.1 Podsumowanie metodą analizy SWOT

Celem syntetycznego ujęcia pozycji miasta Wysokie Mazowieckie w stosunku do występujących warunków, zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych, zastosowano system analizy SWOT. Zastosowanie tej metody pozwala na identyfikację słabych i mocnych stron miasta oraz szans i zagrożeń zarówno tych obecnie występujących jak też potencjalnych. Każde planowanie, aby mogło być obarczone stosunkowo najmniejszym błędem, winno brać pod uwagę maksymalną ilość czynników mogących mieć wpływ na przebieg zdarzeń. Precyzyjna i obiektywna analiza w tym zakresie pozwala dokonać właściwego wyboru kierunków rozwoju i możliwości realizacji.

W ramach uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych przeanalizowano następujące obszary:

- Ochrona wód,
- Gospodarka wodno – ściekowa,
- Warunki glebowe,
- Środowisko przyrodnicze,
- Ochrona atmosfery,
- Gospodarka odpadami,
- Edukacja ekologiczna,
- Gospodarka finansowa.

Uwarunkowania wewnętrzne podzielono za zagadnienia dotyczące:

- Stanu infrastruktury służącej ochronie środowiska,
- Sfery gospodarczej,
- Sfery społecznej,
- Sfery prawnej i politycznej,
- Sfery przyrodniczej.

Poniżej w tabeli przedstawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które wywierają istotny wpływ na istnienie i rozwój środowiska.

Uwarunkowania wewnętrzne	
Stan infrastruktury służącej ochronie środowiska, zasoby środowiska naturalnego	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - występowanie bardzo korzystnych warunków do produkcji rolnej w szerokim zakresie - szczególnie w północnej i południowej części miasta - stosunkowo niskie zanieczyszczenie powietrza zanieczyszczeniami pyłowymi i gazowymi - występowanie dość dużych i zwartych kompleksów leśnych w północnej i południowej części obszaru miasta wpływających korzystnie na warunki mikroklimatyczne miasta oraz stwarzających możliwości ich rekreacyjnego wykorzystania - istnienie rezerwy przepustowości funkcjonującej oczyszczalni ścieków - stosunkowo niskie zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności - brak na obszarze miasta i w jego okolicy obszarów i obiektów objętych konserwatorską ochroną przyrody, - stosunkowo duże zasoby i dobra jakość wód podziemnych umożliwiające lokalizację przemysłu wymagającego znacznych ilości wody, - obecność rzeki Brok i jej doliny wpływające korzystnie na klimat miasta – korytarz przewietrzający miasto oraz możliwość rekreacyjnego ich wykorzystania po oczyszczaniu wody w rzece, - położenie miasta w obszarze "Zielonych Płuc Polski", świadczące o czystości środowiska przyrodniczego a tym samym produkcji zdrowej (ekologicznej) żywności zarówno przez rolników jak i zakłady zlokalizowane w mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> - mała powierzchnia zagospodarowanych terenów zielonych, - utrzymujące się zanieczyszczenie wód powierzchniowych, - stosunkowo niska jakość wód podziemnych, - narastający hałas wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych, - brak sprawnego systemu segregacji, unieszkodliwiania i zagospodarowania odpadów, - brak pełnej kanalizacji miasta, - niewystarczająca ilość urządzeń podczyszczających wody opadowe, - istnienie źródeł poważnych awarii, - brak obwodnicy miejskiej.
Sfera gospodarcza	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Istnienie usług wspomagających rozwój przedsiębiorczości tzw. otoczenie biznesu (banki, firmy ubezpieczeniowe, placówki reklamowe, CWB), - Rezerwy powierzchni produkcyjnej i usługowej, - Bardzo dobrze rozwinięte przetwórstwo mleka - mleczarnia „Mlekovita”, - Istniejące rezerwy terenowe dla różnych funkcji zagospodarowania przestrzennego, 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak zintegrowanego środowiska gospodarczego i jego kreatywnej roli w życiu gospodarczym miasta, - Nieukształtowana infrastruktura otoczenia gospodarczego,

<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój przemysłu rolno-spożywczego, - Dobra dostępność komunikacyjna, - Doświadczenie przedsiębiorców w handlu ze Wschodem, - Brak bariery językowej w kontaktach handlowych ze Wschodem, - Współpraca miasta z zagranicą (Oberhavel-Niemcy, Troki- Litwa) - Promocja turystyki (m.in. udział w wojewódzkim programie rozwoju sieci informacji turystycznej). 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak dopływu kapitału krajowego i zagranicznego w odpowiedniej wielkości, - System i struktura opłat lokalnych, - Niewystarczająca baza hotelowa.
- Sfera społeczna	
- Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Duży potencjał ludzki, wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym, - Wysokie kwalifikacje mieszkańców, - Łatwy dostęp do szkolnictwa, - Aktywna komunikacja społeczna (strona internetowa miasta, Gazeta Samorządowa) 	<ul style="list-style-type: none"> - Migracja zarobkowa za granicę i do dużych ośrodków miejskich, - Występujące bezrobocie, - Brak profesjonalnego pośrednictwa pracy i atrakcyjnych ofert pracy, - Brak wśród mieszkańców dobrej znajomości języków obcych, w szczególności zachodnich, - Spadek odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym w strukturze mieszkańców miasta.

Uwarunkowania zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Wprowadzanie standardów europejskich w zakresie ochrony środowiska, - Czyste, nie zdegradowane środowisko naturalne, - Bliskie położenie granicy państwowej, - Rozbudowa przejść granicznych i układu komunikacyjnego, 	<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość ograniczania wymiany przygranicznej, - Brak odpowiednich programów rządowych minimalizujących skutki bezrobocia i upadków przedsiębiorstw tworzących miejsca pracy, - Zbyt małe zainteresowanie inwestorów krajowych i zagranicznych lokowaniem nowych inwestycji na terenie miasta, - Zbyt wysokie oprocentowanie kredytów,

Uwarunkowania zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Przyspieszenie rozwoju gospodarczego kraju, - Dostępność siły roboczej, - Pozyskanie kapitału z zewnątrz, - Zachodzące przeobrażenia gospodarcze na Wschodzie, - Polityka państwa zmierzająca do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa obywateli, - Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na kulturę mniejszości narodowych, - Otwarcie i łatwość dostępu do nowych technologii, - Budowa komputerowych baz danych i wymiana informacji, - Zwiększenie uprawnień władz gminnych (łącznie ze środkami finansowymi), - Decentralizacja zadań i środków, - Dostępność do szerokiego wachlarza szkoleń dla pracowników administracyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> - Niekorzystna polityka dewizowa państwa w stosunku do eksporterów, - Niestabilna i niekorzystna polityka podatkowa państwa - Niestabilna sytuacja polityczna i niekorzystne zmiany w kontaktach z krajami byłego ZSRR, - Wzrost natężenia ruchu kołowego powodującego degradację środowiska naturalnego, - Centralne finansowanie powodujące niedofinansowanie sfery budżetowej, - Narastanie zjawisk patologii społecznej, - Niski poziom usług sieci komputerowej, - Zbyt duża ilość zadań nakładanych na gminy bez zapewnienia środków finansowych, - Wzrost liczby przestępstw, w tym zorganizowanych.

Biorąc powyższe wyniki analizy uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych Miasta Wysokie Mazowieckie, jego Władze swą działalność będą koncentrować na dwóch rodzajach postępowania, a mianowicie:

- **zorientowanego na świat zewnętrzny** (otoczenie Miasta), poszukując w nim szans (sposobności) i unikając zagrożeń rozwojowych; innymi słowy chodzi tu z jednej strony o maksymalne wykorzystywanie pojawiających się szans rozwojowych, z drugiej zaś - minimalizowanie negatywnych oddziaływań (zagrożeń) - jest to swoista "ochrona" przed niesprzyjającym otoczeniem;
- **zorientowanego na zasoby wewnętrzne**, czyli zasoby własne Miasta (społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, przestrzenne, ekologiczne, finansowe i kadrowe), które z jednej strony wpływają na jakość życia obecnych mieszkańców i funkcjonowania zlokalizowanych już przedsiębiorców, z drugiej zaś strony determinują poziom jego atrakcyjności lokalizacyjnej dla potencjalnych mieszkańców i podmiotów gospodarczych w przyszłości; chodzi tu o dalsze umacnianie silnych stron oraz o eliminowanie słabych stron Miasta Wysokie Mazowieckie.

9 ZAŁOŻENIA WYJŚCIOWE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

9.1 Cele i zasady Polityki ekologicznej państwa na lata 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016

Planowane działania w obszarze ochrony środowiska w Polsce wpisują się w priorytety w skali Unii Europejskiej i cele 6. Wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego. Zgodnie z ostatnim przeglądem wspólnotowej polityki ochrony środowiska do najważniejszych wyzwań należy zaliczyć:

- działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju;
- przystosowanie do zmian klimatu;
- ochrona różnorodności biologicznej

9.1.1 Kierunki działań systemowych

1. Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem strategicznym jest doprowadzenie do sytuacji, w której projekty dokumentów strategicznych wszystkich sektorów gospodarki będą, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem, poddawane procedurze oceny oddziaływania na środowisko i wyniki tej oceny będą uwzględniane w ostatecznych wersjach tych dokumentów.

2. Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem jest uruchomienie takich mechanizmów prawnych, ekonomicznych i edukacyjnych, które prowadziłyby do rozwoju proekologicznej produkcji towarów oraz do świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego. Działania te powinny objąć pełną internalizację kosztów zewnętrznych związanych z presją na środowisko.

3. Zarządzanie środowiskowe

Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem podstawowym jest jak najszybsze przystępowanie do systemu EMAS, rozpowszechnianie wiedzy wśród społeczeństwa o tym systemie i tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji będących w systemie.

4. Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem jest podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą „myśl globalnie, działaj lokalnie”, prowadzącą do:

- proekologicznych zachowań konsumenckich,
- prośrodowiskowych nawyków i pobudzenia odpowiedzialności za stan środowiska,
- organizowania akcji lokalnych służących ochronie środowiska,
- uczestniczenia w procedurach prawnych i kontrolnych dotyczących ochrony środowiska.

5. Rozwój badań i postęp techniczny

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem jest zwiększenie roli polskich placówek badawczych we wdrażaniu ekoinnowacji w przemyśle oraz w produkcji wyrobów przyjaznych dla środowiska oraz doprowadzenie do zadowalającego stanu systemu monitoringu środowiska.

6. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem polityki ekologicznej jest stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. W przypadku wystąpienia szkody w środowisku koszty naprawy muszą w pełni ponieść jej sprawcy.

7. Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Cele średniookresowe do 2016 r.

W perspektywie średniookresowej jest konieczne przywrócenie właściwej roli planowania przestrzennego na obszarze całego kraju, w szczególności dotyczy to miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.

OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

1. Ochrona przyrody

Cele średniookresowe do 2016 r.

Podstawowym celem jest zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego kraju, który w sposób niekonfliktowy współistnieje z różnorodnością biologiczną.

2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Cele średniookresowe do 2016 r

W perspektywie średniookresowej zakłada się dalsze prace w kierunku racjonalnego użytkowania zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego. Oznacza to rozwijanie idei trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej

3. Racjonalne gospodarowanie zasobami wody

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównym celem średniookresowym jest racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej. Naczelnym zadaniem będzie dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

4. Ochrona powierzchni ziemi

Cele średniookresowe do 2016 r.

Głównymi celami średniookresowymi dla ochrony powierzchni ziemi, a w szczególności dla ochrony gruntów użytkowanych rolniczo jest:

- rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami rozwoju zrównoważonego,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogenne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą.

5. Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Cele średniookresowe do 2016 r.

Podstawowym celem jest racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenia ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją. W terminie do 2016 r. jest konieczne:

- doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych,
- ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin,
- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego,

- wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwestracja dwutlenku węgla na terenie Polski,
- rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz składowania odpadów, w tym promieniotwórczych,
- dokończenie dokumentowania zasobów dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych.

POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

1. Środowisko a zdrowie

Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem działań w obszarze zdrowia środowiskowego jest dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.

2. Jakość powietrza

Cele średniookresowe do 2016 r.

Najważniejszym zadaniem będzie dążenie do spełnienia przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch dyrektyw unijnych. Z Dyrektywy LCP wynika, że emisja z dużych źródeł energii, o mocy powyżej 50 MWc, już w 2008 r. nie powinna być wyższa niż 454 tys. ton dla SO₂ i 254 tys. ton dla NO_x. Limity te dla 2010 r. wynoszą dla SO₂ - 426 tys., dla NO_x - 251 tys. ton, a dla roku 2012 wynoszą dla SO₂ - 358 tys. ton, dla NO_x - 239 tys. ton. Trzeba dodać, że są to limity niezwykle trudne do dotrzymania dla kotłów spalających węgiel kamienny lub brunatny nawet przy zastosowaniu instalacji odsiarczających gazy spalinowe. Podobnie trudne do spełnienia są normy narzucone przez Dyrektywę CAFE, dotyczące pyłu drobnego o granulacji 10 mikrometrów (PM₁₀) oraz 2,5 mikrometra (PM_{2,5}). Do roku 2016 zakłada się także całkowitą likwidację emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski.

3. Ochrona wód

Cele średniookresowe do 2016 r.

Do końca 2015 r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych kończąc krajowy program budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2 000 RLM. Osiągnięcie tego celu będzie oznaczało przywrócenie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całym kraju, a także realizację Bałtyckiego Programu Działań dotyczącego walki z eutrofizacją wód Bałtyku. Naczelnym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie ochrony zasobów wodnych jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Ten długofalowy cel powinien być zrealizowany do 2015 r. tak, jak to przewiduje dla wszystkich krajów Unii Europejskiej Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/WE, natomiast w polskim prawodawstwie

ustawa - Prawo wodne. Cel ten będzie realizowany przez opracowanie dla każdego wydzielonego w Polsce obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami oraz programu wodno-środowiskowego kraju. W tych dokumentach planistycznych zawarte będą między innymi informacje na temat działań, które należy podjąć w terminie do końca 2012 r., aby móc osiągnąć zakładane cele środowiskowe. Plany gospodarowania wodami opracowane do grudnia 2009 r. Dokumenty te, zgodnie z ustawą - Prawo wodne, zatwierdzane są przez Radę Ministrów.

4. Gospodarka odpadami

Cele średniookresowe do 2016 r.

Celami średniookresowymi w zakresie gospodarki odpadami są:

- utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.),
- znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
- sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko (obowiązek wynikający z dyrektywy 2006/21/WE oraz ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. Nr 138, poz. 865),
- eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów

5. Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

Cele średniookresowe do 2016 r.

Celem średniookresowym w zakresie ochrony przed hałasem jest dokonanie wiarygodnej oceny narażania społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe. Podobny jest też cel działań związanych z zabezpieczeniem społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

6. Substancje chemiczne w środowisku

Cele średniookresowe do 2016 r.

Średniookresowym celem polityki ekologicznej w odniesieniu do chemikaliów jest stworzenie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnie z zasadami Rozporządzenia REACH.

9.2 Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010

Głównym celem *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010*, zwanego dalej *Programem*, jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju województwa podlaskiego, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa w skali regionu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej

Program uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju województwa, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych.

Program przygotowany został z udziałem szerokich konsultacji społecznych, przy uwzględnieniu głosów środowiska naukowego, gospodarczego, pracowniczego, kulturalnego i pozarządowego. Założenia do dokumentu, materiały, wnioski przedstawiano w mediach, w Internecie.

Główne funkcje *Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007– 2010* to:

- realizacja polityki ekologicznej państwa na terenie województwa podlaskiego
- strategiczne zarządzanie regionem w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami
- wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju
- przekazanie informacji na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska
- przedstawienie problemów i zagrożeń ekologicznych, proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie
- pomoc przy konstruowaniu budżetu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku
- organizacja systemu informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Program obejmuje następujące zagadnienia merytoryczne:

- ochronę środowiska przyrodniczego,
- gospodarkę leśną,
- gospodarkę wodną,
- ochronę środowiska przed zanieczyszczeniami,
- sprawy bezpieczeństwa ekologicznego,
- kształtowania świadomości ekologicznej,
- propagowania proekologicznych form działalności gospodarczej.

Misją Programu jest **ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO PRZY ZACHOWANIU I PROMOCJI ŚRODOWISKA NATURALNEGO.**

Powyższa misja będzie realizowana poprzez priorytety i działania ekologiczne województwa. *Program* będzie realizowany przez cele długoterminowe, nazywane dalej

priorytetami, obejmujące lata 2007-2013 oraz przez cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2007 - 2010.

Biorąc pod uwagę założenia wyjściowe z POŚWP na lata 2007 – 2010, Program Ochrony Środowiska dla miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2010 – 2013, określa własne priorytety i zadania do realizacji (rozdział 10), które są spójne z dokumentami wyższego rzędu.

9.3 Założenia wyjściowe Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wysokomazowieckiego na lata 2008 - 2011

Głównym celem *Programu ochrony środowiska dla powiatu wysokomazowieckiego na lata 2008 – 2011*, jest określenie polityki zrównoważonego rozwoju powiatu wysokomazowieckiego, która ma być realizacją polityki ekologicznej państwa oraz Programu Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010 na obszarze powiatu. Dokument w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele to:

PRIORYTET 1 – Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Główne cele krótkoterminowe to:

I. Ograniczenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych

1. rozwój sieci kanalizacyjnej,
2. modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków,
3. budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków.

II. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń

1. modernizacja lokalnych kotłowni,
2. termomodernizacja budynków,
3. gazyfikacja powiatu,
4. zagospodarowanie zielenią terenów zlokalizowanych wzdłuż dróg nadmiernie obciążonych ruchem drogowym.

III. Ograniczenie hałasu komunikacyjnego

1. rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej (budowa, rozbudowa i przebudowa),
2. zagospodarowanie zielenią terenów zlokalizowanych wzdłuż dróg nadmiernie obciążonych ruchem drogowym,
3. budowa ekranów dźwiękochłonnych w miejscach o nasilonym ruchu drogowym.

IV. Poprawa i usprawnienie systemu gospodarki odpadami

Kierunki działań w tym zakresie uwzględniono w *Planie gospodarki odpadami dla powiatu wysokomazowieckiego na lata 2010-2013*.

PRIORYTET 2 – Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody

Główne cele krótkoterminowe to:

V. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz sprawne usuwanie ich skutków

1. spełnienie wymogów regionalnego systemu informacji o trasach przewozu i miejscach składowania materiałów niebezpiecznych
2. bieżąca aktualizacja tras przewozów substancji niebezpiecznych,
3. kontrola instalacji i obiektów zawierających materiały niebezpieczne,
4. utrzymanie sprawnego systemu alarmowego na wypadek zaistnienia poważnej awarii,
5. gotowość do podjęcia eliminacji ewentualnych skutków wywołanych wystąpieniem poważnej awarii.

VI. Ochrona, racjonalne wykorzystanie gleb i powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych

1. rekultywacja terenów zdegradowanych,
2. racjonalne wykorzystanie kopalin,
3. ograniczenie ilości zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych,
4. ochrona gleb przed erozją,
5. kompleksowa gospodarka odpadami,
6. budowa, odbudowa i modernizacja urządzeń i obiektów melioracyjnych.

VII. Ochrona flory i fauny

1. działania na rzecz aktywnej ochrony przyrody i krajobrazu,
2. kompensacja strat obszarów Natura 2000,
3. utrzymanie wysokiej różnorodności biologicznej, w szczególności poprzez wdrażanie ochrony obszarów Natura 2000,
4. inwentaryzacja lasów prywatnych,
5. przebudowa lasów na gruntach porolnych.

PRIORYTET 3 – Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i modernizacja technologii produkcji na przyjazną środowisku

Główne cele krótkoterminowe to:

VIII. Ograniczenie zużycia energii

1. restrukturyzacja gospodarki w kierunku ograniczenia produkcji energochłonnej,
2. modernizacja procesów wytwórczych we wszystkich sektorach,
3. racjonalizacja zużycia i oszczędzania energii przez mieszkańców,
4. minimalizacja strat energii w systemach przesyłowych oraz obiektach mieszkalnych, usługowych i przemysłowych,
5. finansowe stymulowanie i wspieranie przedsięwzięć w zakresie zmniejszenia energochłonności.

IX. Wspieranie wzrostu udziału źródeł odnawialnych w produkcji energii i zwiększenie wykorzystania energii z regionalnych źródeł odnawialnych

1. włączenie rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w przygotowane na wszystkich szczeblach samorządowych plany zagospodarowania przestrzennego,
2. zwiększenie zaangażowania środków publicznych i prywatnych na rozwój energetyki ze źródeł odnawialnych z równoczesną poprawą efektywności ich wykorzystania,
3. intensyfikacja działań umożliwiających wykorzystanie w tym zakresie środków finansowych ze Współpracy Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych.

X. Ograniczenie materiałochłonności produkcji i wycofanie z produkcji i użytkowania, bądź ograniczenie użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych (reglamentowanych przez UE i przepisy prawa międzynarodowego dotyczące substancji zawierających metale ciężkie, trwale zanieczyszczenia organiczne oraz substancje niszczące warstwę ozonową)

1. ograniczenie marnotrawstwa zasobów naturalnych,
2. likwidacja zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła,
3. rozpowszechnienie recyklingu i odzysku materiałowego.

PRIORYTET 4 – Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Główne cele krótkoterminowe to:

XI. Sukcesywne podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska

1. kontynuacja i rozszerzanie działalności w zakresie edukacji ekologicznej w szkołach,
2. edukacja ekologiczna dorosłych,
3. współpraca międzyregionalna w zakresie edukacji ekologicznej,
4. informowanie społeczeństwa o stanie środowiska,
5. opracowanie i sukcesywne wdrażanie *Zintegrowanego Programu Edukacji Ekologicznej*.

Program niniejszy uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju miasta, określa priorytetowe działania ekologiczne oraz harmonogram zadań ekologicznych. Poniżej przedstawiony jest także dokładny opis uwarunkowań realizacyjnych dokumentu, jego wdrożenie, ewaluacja i monitoring.

10 USTALENIA PROGRAMU

10.1 Cele i zadania Programu

Misja¹³ Programu jest:

**ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ MIASTA
WYSOKIE MAZOWIECKIE SZANSĄ ZACHOWANIA
WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA ORAZ POPRAWY
WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW**

Powyższa misja będzie realizowana poprzez priorytety i działania ekologiczne zawarte w niniejszym Programie ochrony środowiska dla Miasta Wysokie Mazowieckie, które są spójne z priorytetami i działaniami planowanymi w programach ochrony środowiska: powiatowym, wojewódzkim i polityką ekologiczną państwa. Program będzie realizowany przez cele długoterminowe, nazywane dalej priorytetami, obejmujące lata 2010-2017 oraz przez cele krótkoterminowe (szczegółowe) w ramach każdego z celów długoterminowych, realizowane w latach 2010 - 2013.

PRIORYTET 1 – Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Główne cele krótkoterminowe to:

I. Ograniczenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych

1. rozwój sieci kanalizacyjnej,
2. modernizacja oczyszczalni ścieków,
3. budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków.

II. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń

1. modernizacja lokalnych kotłowni,
2. termomodernizacja budynków,
3. gazyfikacja miasta,
4. zagospodarowanie zielenią terenów zlokalizowanych wzdłuż dróg nadmiernie obciążonych ruchem drogowym.

III. Ograniczenie hałasu komunikacyjnego

1. rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej (budowa, rozbudowa i przebudowa),

¹³ Misja zgodna z dokumentem „Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2007 – 2010”

2. zagospodarowanie zielenią terenów zlokalizowanych wzdłuż dróg nadmiernie obciążonych ruchem drogowym,
3. budowa ekranów dźwiękochłonnych w miejscach o nasilonym ruchu drogowym.

IV. Poprawa i usprawnienie systemu gospodarki odpadami

Kierunki działań w tym zakresie uwzględniono w *Planie Gospodarki Odpadami dla miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2010-2013*.

PRIORYTET 2 – Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody

Główne cele krótkoterminowe to:

I. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz sprawne usuwanie ich skutków

1. spełnienie wymogów regionalnego systemu informacji o trasach przewozu i miejscach składowania materiałów niebezpiecznych
2. bieżąca aktualizacja tras przewozów substancji niebezpiecznych,
3. kontrola instalacji i obiektów zawierających materiały niebezpieczne,
4. utrzymanie sprawnego systemu alarmowego na wypadek zaistnienia poważnej awarii,
5. gotowość do podjęcia eliminacji ewentualnych skutków wywołanych wystąpieniem poważnej awarii.

II. Ochrona, racjonalne wykorzystanie gleb i powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych

1. rekultywacja terenów zdegradowanych,
2. racjonalne wykorzystanie kopalin,
3. ograniczenie ilości zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł rolniczych,
4. ochrona gleb przed erozją,
5. kompleksowa gospodarka odpadami,
6. budowa, odbudowa i modernizacja urządzeń i obiektów melioracyjnych.

III. Ochrona flory i fauny

1. działania na rzecz aktywnej ochrony przyrody i krajobrazu,
2. utrzymanie wysokiej różnorodności biologicznej,
3. inwentaryzacja lasów prywatnych,
4. przebudowa lasów na gruntach porolnych.

PRIORYTET 3 – Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i modernizacja technologii produkcji na przyjazną środowisku

Główne cele krótkoterminowe to:

I. Ograniczenie zużycia energii

1. restrukturyzacja gospodarki w kierunku ograniczenia produkcji energochłonnej,
2. modernizacja procesów wytwórczych we wszystkich sektorach,

3. racjonalizacja zużycia i oszczędzania energii przez mieszkańców,
4. minimalizacja strat energii w systemach przesyłowych oraz obiektach mieszkalnych, usługowych i przemysłowych,
5. finansowe stymulowanie i wspieranie przedsięwzięć w zakresie zmniejszenia energochłonności.

II. Wspieranie wzrostu udziału źródeł odnawialnych w produkcji energii i zwiększenie wykorzystania energii z regionalnych źródeł odnawialnych

1. włączenie rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w przygotowane na wszystkich szczeblach samorządowych plany zagospodarowania przestrzennego,
2. zwiększenie zaangażowania środków publicznych i prywatnych na rozwój energetyki ze źródeł odnawialnych z równoczesną poprawą efektywności ich wykorzystania,
3. intensyfikacja działań umożliwiających wykorzystanie w tym zakresie środków finansowych ze Współpracy Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych.

III. Ograniczenie materiałochłonności produkcji i wycofanie z produkcji i użytkowania, bądź ograniczenie użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych (reglamentowanych przez UE i przepisy prawa międzynarodowego dotyczące substancji zawierających metale ciężkie, trwale zanieczyszczenia organiczne oraz substancje niszczące warstwę ozonową)

1. ograniczenie marnotrawstwa zasobów naturalnych,
2. likwidacja zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła,
3. rozpowszechnienie recyklingu i odzysku materiałowego.

PRIORYTET 4 – Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Główne cele krótkoterminowe to:

I. Sukcesywne podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców oraz poczucia odpowiedzialności za stan środowiska

1. kontynuacja i rozszerzanie działalności w zakresie edukacji ekologicznej w szkołach,
2. edukacja ekologiczna dorosłych,
3. współpraca międzyregionalna w zakresie edukacji ekologicznej,
4. informowanie społeczeństwa o stanie środowiska,
5. opracowanie i sukcesywne wdrażanie *Zintegrowanego Programu Edukacji Ekologicznej*.

10.2 Cele i zadania do realizacji w ramach Programu ochrony środowiska dla miasta Wysokie Mazowieckie

TABELA NR 12 Przedsięwzięcia inwestycyjne **MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE** planowane do realizacji do roku 2013

Opis przedsięwzięcia	Szacowany koszt w PLN	Źródła finansowania	Lata realizacji	Krótki opis planowanej inwestycji
Zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej				
Modernizacja budowli i urządzeń sanitarnych w Wysokim Mazowieckiem	9 000 000	Środki własne/ środki UE / fundusze ochrony środowiska	2011 - 2013	Modernizacja kolektora sanitarnego i budowa przepompowni
Modernizacja stacji uzdatniania wody	6 000 000	Środki własne/ środki UE / fundusze ochrony środowiska	2011 - 2012	Modernizacja stacji uzdatniania wody
Zadania w zakresie ochrony powietrza				
Termomodernizacja obiektów w mieście Wysokie Mazowieckie	500 000	Środki własne / fundusze ochrony środowiska	2010 - 2011	Budynki mieszkalne, komunalne i przedszkole
Zadania w zakresie ochrony powierzchni ziemi				
Kompleksowa gospodarka odpadami w mieście Wysokie Mazowieckie	2 500 000	środki własne / fundusze unijne / fundusze ochrony środowiska	2011 - 2012	Modernizacja, rozbudowa i doposażenie istniejącego składowiska pod potrzeby ZZO Czerwony Bór

Źródło: Ankieta z UM Wysokie Mazowieckie do Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska

TABELA NR 13 Przedsięwzięcia nieinwestycyjne **MIASTA WYSOKIE MAZOWIECKIE** planowane do realizacji w latach 2010 – 2013

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
1.	Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi	2010 - 2013	Miasto, podległe mu jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, Fundusz Spójności, fundusze unijne,

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
				Program Life, banki kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
2.	Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych	Zadanie ciągłe	Miasto i podległe mu jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, Inspekcja Sanitarna	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, Fundusz Spójności, fundusze unijne, Program Life, banki kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
3.	Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości	Zadanie ciągłe	Miasto i podległe mu jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, Fundusz Spójności, fundusze unijne, Program Life, banki kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
4.	Zwiększenie retencyjności zlewni oraz poprawa stanu technicznego urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego	Zadanie ciągłe	Miasto i podległe mu jednostki, RZGW, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
5.	Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	Zadanie ciągłe	Miasto i podległe mu jednostki, ARiMR, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
6.	Ograniczenie emisji niskiej	Zadanie ciągłe	Miasto i podległe mu jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
				gospodarczych, fundusze unijne, Program Life, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
7.	Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych, energetyki i elektrociepłowni	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, fundusze unijne, Program Life, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
8.	Wykorzystanie niekonwencjonalnych źródeł energii	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz, środki własne podmiotów gospodarczych, fundusze unijne, Program Life, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
9.	Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, fundusze unijne, Program Life, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
10.	Ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian klimatu akustycznego	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki, GDDKiA, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, fundusze unijne, Program Life, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
11.	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki, podmioty gospodarcze	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych,

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
				fundusze unijne, Program Life, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
12.	Rozwój rolnictwa zrównoważonego i promocja produktów ekologicznych	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
13.	Zapobieganie rozpowszechnianiu GMO	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, banki - kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
14.	Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii i ograniczanie skutków w przypadku jej wystąpienia	2010 - 2013	Miasto i podległe mu jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
15.	Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	2010 - 2013	Miasto i podległe mu jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, środki własne podmiotów gospodarczych, banki – kredyty preferencyjne oraz komercyjne kredyty bankowe
16.	Edukacja ekologiczna	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz

*Program Ochrony Środowiska dla **miasta Wysokie Mazowieckie** na lata 2010 – 2013, z perspektywą
na lata 2014 – 2017*

Lp.	Nazwa zadania	Planowany termin realizacji zadania	Jednostka realizacyjna	Źródła finansowania
17.	Realizacja programu, w tym współpraca z instytucjami zagranicznymi i krajowymi, administracją rządową i samorządową	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz
18.	Monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń - powietrze, odpady, ścieki, hałas i in.	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz
19.	Wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania i informacji o środowisku	Zadanie ciągle	Miasto i podległe mu jednostki, organizacje pozarządowe, WIOŚ	Budżet państwa, środki własne samorządów, krajowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, EkoFundusz

Źródło: „Program ochrony środowiska województwa podlaskiego na lata 2007 – 2010”

11 ZAMIERZENIA MIASTA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Zamierzenia miasta Wysokie Mazowieckie w zakresie ochrony środowiska analizowano na podstawie ankiet i zadań długoterminowych w opracowanym dotychczas programie ochrony środowiska oraz innych dokumentach strategicznych miasta. Analizą objęto następujące rodzaje dokumentów:

- program ochrony środowiska,
- plan gospodarki odpadami,
- plan rozwoju lokalnego,
- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta,
- strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta,
- wieloletni plan inwestycyjny i plany budżetowe.

Program ochrony środowiska obejmuje analizę aktualnego stanu poszczególnych komponentów środowiska oraz infrastruktury technicznej służącej ochronie środowiska, a także wynikające z przeprowadzonej analizy priorytety i zadania. W większości program zawiera wykaz przedsięwzięć niezbędnych do realizacji ze wskazaniem źródeł ich finansowania.

Plan gospodarki odpadami w sposób szczegółowy bilansuje ilościowo wytwarzane odpady, opisuje sposób postępowania z odpadami oraz przedstawia propozycje organizacyjne i techniczne selektywnej zbiórki odpadów wraz z metodami ich usuwania i unieszkodliwiania. Celem planu jest wybór i wskazanie optymalnej drogi postępowania w zakresie gospodarki odpadami. Zawiera on szacunkowe koszty i źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć.

Pozostałe rodzaje dokumentów nakreślają przeważnie jedynie cele i kierunki rozwoju miasta z uwzględnieniem potrzeb ochrony środowiska oraz planowane do realizacji zadania inwestycyjne, w tym z zakresu ochrony środowiska.

Główne zamierzenia miasta z zakresu ochrony środowiska to:

- rozbudowa kanalizacji sanitarnej,
- rozbudowa wodociągów,
- modernizacja - zmniejszenie uciążliwości kotłowni, niejednokrotnie przy zastosowaniu energii odnawialnej wraz z termomodernizacją budynków,
- modernizacja systemów ciepłowniczych
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów,
- budowa systemu zbiórki odpadów niebezpiecznych.

Zadania te mają być finansowane ze środków własnych miasta i wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska oraz ze środków finansowych NFOŚiGW, Funduszy Strukturalnych. Wartości inwestycji podane w poszczególnych dokumentach są jedynie szacunkowe, a potrzeby finansowe w tym zakresie ogromne. Planowane zamierzenia będą realizowane przez szereg kolejnych lat.

12 UWARUNKOWANIA REALIZACYJNE PROGRAMU

Realizacja *Programu* odbywać się będzie poprzez wykorzystanie przez Władze samorządowe instrumentów prawnych, ekonomicznych – finansowych i społecznych. Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również przynależność Polski do Wspólnoty Europejskiej. Koordynatorem i głównym wykonawcą *Programu* będzie organ wykonawczy miasta – Burmistrz.

12.1 Uwarunkowania prawne

W celu realizacji polityki ekologicznej państwa na poziomie lokalnym – miasta, Burmistrz w art. 17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska, został obowiązany do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 14 ww. ustawy *Program* określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne (w tym: poziomy celów długoterminowych),
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Projekt dokumentu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu, a następnie uchwaleniu przez Radę Miasta Wysokie Mazowieckie. Z wykonania *Programu* Burmistrz sporządza co 2 lata raport, który przedstawia Radzie Miasta Wysokie Mazowieckie.

Realizacja *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2010 – 2013, z perspektywą na lata 2014 – 2017* odbywać się będzie zgodnie z przepisami prawa polskiego i unijnego, w szczególności przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

12.2 Uwarunkowania ekonomiczne

Szczególne znaczenie ma ekonomiczny aspekt realizacji *Programu*. Bez zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych oraz źródeł finansowania nie możliwa jest realizacja *Programu*. Analizując wydatki z budżetu miasta, zauważyć można, że zadania z zakresu ochrony środowiska są bardzo kosztowne. Miasto musi korzystać ze źródeł zewnętrznego finansowania.

Konieczne jest zabezpieczenie odpowiednich środków finansowych na realizację priorytetów i celów niniejszego dokumentu. Główne źródła wspomagające realizację dokumentu, to:

Ø instytucjonalne:

- budżet miasta,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,

- Ekofundusz,
- fundusze pomocowe Unii Europejskiej,
- budżet Państwa,
- banki, w tym Bank Ochrony Środowiska.

Ø przedmiotowe:

- administracyjne kary pieniężne wymierzone za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
- grzywny,
- opłaty koncesyjne, za eksploatację kopalni,
- opłaty za korzystanie ze środowiska, realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
- kary i opłaty za brak pozwoleń w zakresie ochrony środowiska,
- środki mieszkańców i przedsiębiorców,
- dotacje, spadki i darowizny.

Środki własne samorządu terytorialnego

Na realizację części zadań jednostki samorządu terytorialnego będą musiały przeznaczyć własne środki. Do uzyskania niektórych dotacji konieczne jest zainwestowanie w przedsięwzięcie własnych środków na wymaganym poziomie. Fundusze te pochodzą z bieżących środków, takich jak np. podatki i opłaty lokalne, udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

Zasadniczym celem **Narodowego Funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy jakości środowiska w Polsce. Główne kierunki jego działalności określa Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe, w tym zwłaszcza zasady udzielania pomocy finansowej oraz lista przedsięwzięć priorytetowych www.nfosigw.gov.pl. W zakresie ochrony powierzchni ziemi, w tym ochrony środowiska przed odpadami, zakłada się dofinansowanie zadań inwestycyjnych zgodnych z niżej wymienionymi programami priorytetowymi.:

- § likwidacja uciążliwości starych składowisk odpadów niebezpiecznych,
- § unieszkodliwianie odpadów powstających w związku z transportem samochodowym oraz zbiórka i wykorzystanie olejów przepracowanych,
- § przeciwdziałanie powstawaniu i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych,
- § realizacja międzygminnych i regionalnych programów zagospodarowania odpadów komunalnych (w tym budowa zakładów przetwórstwa odpadów oraz wspomaganie systemów zagospodarowania osadów ściekowych).

Rolą **wojewódzkiego funduszu** jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. W

każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOSiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być finansowane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

Fundusze oprócz udzielania pożyczek i przyznawania dotacji, zgodnie z art. 411 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska, mogą także:

- udzielać dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek,
- wносить udziały spółek działających w kraju,
- nabywać obligacje, akcje i udziały spółek działających w kraju.

Programy Operacyjne na lata 2007 – 2013

Programy Operacyjne stanowią podstawowe narzędzia do osiągnięcia założonych w *Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia na lata 2007 – 2013* celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w ochronie środowiska w Polsce, w nowym okresie programowym na lata 2007-2013 jest *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ)*. Głównym celem *Programu* jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Na realizację POIiŚ w latach 2007-2013 zostanie przeznaczonych ponad 36 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej będzie pochodziło 27848,3 mln euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 21511,06 mln euro (77%) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 6337,2 mln euro (23%). *Program* obejmie wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia.

W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. Wsparcie z *Programu* otrzymają zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również, m.in. organizacje pozarządowe, parki narodowe i Lasy Państwowe.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Program ma na celu wspieranie projektów o dużym znaczeniu dla gospodarki, jak również wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Wspierane będą działania z zakresu innowacji: produktowej, procesowej (usługowej) oraz organizacyjnej. Wspierana i promowana będzie innowacyjność na poziomie co najmniej krajowym i/lub międzynarodowym (określana jako innowacyjność średnia i wysoka).

Cele szczegółowe PO IG:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjnych, produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Celem głównym *Programu* jest: umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. *Program* składa się z 11 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym.

Program Operacyjny Europejskiej Współpracy Terytorialnej

W latach 2007-2013 współpraca w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym będzie realizowana w ramach odrębnego celu polityki spójności Unii Europejskiej – Europejska Współpraca Terytorialna (EWT).

Przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

- współpraca transgraniczna:
 - § trzy dwustronne programy na granicy polsko-niemieckiej (z udziałem Meklemburgii, Brandenburgii i Saksonii),
 - § Polska – Republika Czeska,
 - § Polska – Słowacja,
 - § Polska – Litwa,
 - § Polska – Szwecja – Dania (Południowy Bałtyk).
- współpraca transnarodowa:
 - § Obszar Europy Środkowo-Wschodniej,
 - § Region Morza Bałtyckiego,
- program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE.

Na granicach zewnętrznych UE współpraca transgraniczna z krajami partnerskimi będzie wspierana ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. W ramach tego instrumentu z udziałem Polski realizowane będą programy współpracy transgranicznej z Ukrainą, Białorusią i Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej

Celem głównym PO Rozwój Polski Wschodniej jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej (tj. województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko – mazurskiego).

Cel ten nawiązuje do Programu Rządu „Solidarne Państwo” i wynika ze formułowanych w perspektywie średniookresowej celów Strategii Rozwoju Kraju 2007 – 2015 oraz jest zgodny z celem NSRO 2007 – 2013, którym jest „Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.”

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2013

Priorytet V – Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Celem głównym Priorytetu V jest zachowanie dziedzictwa środowiska naturalnego poprzez inwestycje infrastrukturalne zmniejszające negatywne skutki cywilizacji.

Narastające zagrożenia i niekorzystne zjawiska będące wynikiem działalności gospodarczej, wymagają systematycznej troski i dążenia do polepszenia lub zachowania obecnego stanu środowiska naturalnego regionu. Działania w ramach tego priorytetu będą zmierzać do poprawy jakości powietrza poprzez zmniejszenie ilości zanieczyszczeń, poprawy zaopatrzenia w wodę, jakości wód powierzchniowych i podziemnych, minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenia systemu ich odzyskiwania i unieszkodliwiania, zapobiegania powodziom, wsparcia zarządzania ochroną środowiska oraz do wzrostu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii. Wsparcie uzyskać mogą inwestycje skierowane na zwiększenie zasięgu i jakości funkcjonowania infrastruktury komunalnej, w tym zwłaszcza sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków i systemów zagospodarowania odpadów, wpływające przede wszystkim na poprawę warunków życia mieszkańców Podlasia, a także na zwiększenie dostępu do terenów wypoczynkowych i turystycznie atrakcyjnych.

Beneficjentami mogą być:

- ◆ jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- ◆ związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- ◆ podmioty wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada gmina, powiat lub województwo, w tym podmioty wykonujące te usługi na mocy odrębnej umowy,
- ◆ podmioty wybrane w wyniku postępowania przeprowadzonego na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych wykonujące usługi publiczne na podstawie umowy zawartej z jednostką samorządu terytorialnego na świadczenie usług z zakresu ochrony środowiska,
- ◆ jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych,
- ◆ spółki prawa handlowego nie działające w celu osiągania zysków lub przeznaczające zyski na cele statutowe, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki, porozumienia i stowarzyszenia,
- ◆ jednostki organizacyjne Lasów Państwowych,
- ◆ służby ratownicze,
- ◆ organizacje pozarządowe.

Wartość projektu dofinansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego nie może przekroczyć 5 mln euro. Procentowy poziom wsparcia wynosi maksymalnie 85% wydatków kwalifikowalnych.

Program Life+

LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego LIFE, utworzonego przez Komisję Europejską w 1992 roku. W trakcie trzech kolejnych edycji dofinansowano realizację łącznie ponad 2500 projektów we wszystkich krajach członkowskich. W latach 2004-2006 z tej formy dofinansowania skorzystała również Polska, na obszarze której realizowano cztery projekty z zakresu ochrony środowiska i różnorodności biologicznej.

LIFE+ powinien bezpośrednio wspierać realizację priorytetów *Programu Działań na Rzecz Środowiska (2002-2012)*, do których należą:

- § ochrona przyrody i bioróżnorodności,
- § przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- § zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi,
- § zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami.

W ramach części budżetu LIFE+ będącego w dyspozycji Komisji Europejskiej ekologiczne organizacje pozarządowe, które działają minimum w trzech krajach UE, będą mogły ubiegać się o dotacje w wysokości 70% kosztów kwalifikowanych.

Komercyjne kredyty bankowe

Komercyjne kredyty bankowe ze względu na duże koszty finansowe związane z oprocentowaniem, nie powinny być brane pod uwagę jako podstawowe źródła finansowania inwestycji, lecz jako uzupełnienie środków z pożyczek preferencyjnych.

Samorządy są obecnie postrzegane przez banki jako interesujący i wiarygodni klienci, stąd dostęp do kredytów jest coraz łatwiejszy. Niedostępność środków w odpowiedniej ilości zmusi samorządy do wyboru i realizacji zadań najpilniejszych.

Kredyty udzielane na preferencyjnych warunkach

Preferencyjne kredyty na inwestycje proekologiczne, udzielane są przez banki bez możliwości umorzeń. Kredytobiorca musi posiadać przynajmniej 50% własnych środków na sfinansowanie zadania.

12.3 Planowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne zapewnia warunki równowagi przyrodniczej w procesie organizacji przestrzeni dla potrzeb społeczności i prognozowania rozwoju gospodarczego. Kierunek ten jest zgodny z zasadniczymi celami polityki Unii Europejskiej zawartymi między innymi w dokumencie Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego. Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w Ustawie z dnia 27.03.2003r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.)*, a także w ustawach

ustanawiających samorządy poszczególnych szczebli i określających ich kompetencje, w tym zakresie gospodarki przestrzennej tj. w ustawie o samorządzie gminnym – Ustawa z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

12.4 Uwarunkowania społeczne

Główne uwarunkowania społeczne *Programu* to dostęp do informacji i sprawiedliwość rozstrzygnięć spraw z zakresu środowiska. Prawo do informacji i udziału obywateli jest zasadą konstytucyjną, zapewnioną w art. 74 Konstytucji RP. Polska podpisała także i jako jeden z pierwszych krajów ratyfikowała Konwencję o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, tzw. Konwencję z Aarhus¹⁴. Nakazuje ona zagwarantowanie udziału społeczeństwa w przygotowaniu planów i programów mających znaczenie dla środowiska i określa podstawowe obowiązki organów państwowych w zakresie zapewnienia udziału społecznego w postępowaniach dotyczących środowiska. Są to w szczególności:

- ustalenia zakresu podmiotowego konsultacji,
- ustalenia rozsądnych norm czasowych na poszczególne etapy konsultacji,
- przeprowadzenie konsultacji odpowiednio wcześniej w toku procedury decyzyjnej, gdy wszystkie warianty są jeszcze możliwe, a udział społeczeństwa może być skuteczny,
- należyte uwzględnienie konsultacji społecznych przy wydawaniu decyzji.

Jednakże organy państwowe same podejmują decyzję co do szczegółowych sposobów powiadamiania społeczeństwa, metod zbierania uwag i wniosków oraz terminu i czasu trwania konsultacji społecznych.

Zgodnie z założeniami realizacyjnymi *Programu*, Miasto zostało zobligowane do uchwalenia w 2010 roku programu ochrony środowiska. Dokument będzie poddany konsultacjom społecznym. Projekt dokumentu zostanie przedstawiony w Biuletynie Informacji Publicznej.

12.5 Uwarunkowania związane z integracją europejską

Ważnym czynnikiem realizacyjnym jest również akcesja Polski do Wspólnoty Europejskiej. Zgodnie z Układem Europejskim 16 grudnia 1991r. zobowiązała się do stopniowego dostosowania prawa polskiego do dokumentów obowiązujących we Wspólnocie Europejskiej, w tym również, a może nawet w szczególności, do prawa dotyczącego wykorzystania i ochrony środowiska. Stopniowo dostosowywane są regulacje w zakresie:

- ochrony przyrody,
- gospodarki odpadami,
- jakości wód,
- ograniczenia zanieczyszczeń przemysłowych i oceny ryzyka,
- zanieczyszczenia powietrza,
- hałasu z maszyn i urządzeń,
- substancji chemicznych i organizmów zmodyfikowanych genetycznie,
- bezpieczeństwa jądowego i ochrony przed promieniowaniem.

¹⁴ Konwencja o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska (Dz.U. Nr 78, poz. 706)

Negocjacje przedakcesyjne w obszarze środowiska oficjalnie zamknięto 25 listopada 2002r. Komisja Europejska przyjęła wnioski o okresy przejściowe w odniesieniu do 9 aktów prawnych. Ustalenia stały się wiążące w dniu podpisania Traktatu Akcesyjnego 16 kwietnia 2003r. Ze względu na szeroki charakter regulacji prawnych, zgodnych z prawem wspólnotowym, administracja samorządowa musi podjąć różnorodne działania mające na wdrażania nowych przepisów. Na szczególną uwagę zasługują następujące aspekty:

- udział społeczny i udzielanie informacji o stanie środowiska i jego ochronie,
- zmiany dotyczące gospodarki wodno-ściekowej,
- rozwiązywanie problemów ochrony przyrody,
- gospodarka odpadami.

Aspekty te zostały uwzględnione w *Programie*. Wdrażanie unijnych wymagań w zakresie ochrony środowiska, wiążące się ze znaczącymi kosztami wspomagane współfinansowane będzie ze środków Polityk Wspólnotowych i Funduszy Strukturalnych. Podstawowe korzyści, jakie odniesie Polska we wdrażaniu unijnych wymagań prawnych to poprawa międzynarodowego wizerunku Polski, ważna zwłaszcza dla samorządów. Przełoży się to na zainteresowanie inwestorów naszymi terenami, poprawę infrastruktury wodno-ściekowej, zapewnienie usług w zakresie gospodarowania odpadami, poprawę jakości powietrza. Wykorzystanie środków unijnych przyniesie poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców, wyrażająca się zmniejszeniem kosztów uzdatniania wody i wymiany infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, zmniejszeniem kosztów produkcji w rolnictwie, uzyskaniem wyższych plonów o lepszej jakości, zwiększeniem atrakcyjności turystycznej terenów, nowymi miejscami pracy.

13 REALIZACJA I MONITORING PROGRAMU

13.1 Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W mieście zarządzanie dotyczy działań własnych (podejmowanych przez Miasto) oraz jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto samorząd miasta również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w mieście.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymywanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są marszałek, starosta i prezydent/burmistrz/wójt. Obowiązkiem organów wszystkich szczebli jest wzajemne informowanie się i uzgadnianie.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

Województwa, powiaty i gminy sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Samorząd Gminny określa również strategię rozwoju Gminy, na którą składa się, m.in. racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego

zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Ustawowy jest również obowiązek uchwalenia Gminnego programu ochrony środowiska.

13.2 Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Wyróżnia się następujące grupy podmiotów uczestniczących w Programie:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu
- Społeczność Gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Burmistrzu Miasta, który składa Radzie Miasta raporty z wykonania Programu. Burmistrz winien współdziałać z organami administracji rządowej, samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz samorządem powiatu, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Marszałek (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Marszałka znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu.

Ponadto Burmistrz winien współdziałać z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Odbiorcą Programu są mieszkańcy Miasta, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej.

13.3 Monitoring wdrażania Programu

Zakres monitoringu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć/działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizy przyczyn tych rozbieżności.

Burmistrz będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie.

Pod koniec 2011 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2010 – 2013. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2014 – 2017. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2013 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu, na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Zatem głównymi elementami monitoringu wdrażania Programu będą:

- ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- aktualizacja listy przedsięwzięć (co dwa lata),
- aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

13.3.1 Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w mieście. Oznacza to konieczność monitorowania zmian zachodzących w mieście poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem.

Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności. Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na wskazane działania budżetu. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy przyjąć uporządkowany system mierników jego efektywności. Mierniki te dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- mierniki ekonomiczne,
- ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne. Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie.

W grupie mierników ekologicznych znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji.

Miernikami będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na rok,
- poziom stężeń zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym,
- poziom hałasu w środowisku,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Mierniki społeczne to:

- udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),
- ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup/społeczności),
- ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w mieście. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji, a następnie interpretacji.

Dla prawidłowej realizacji monitoringu wykonalności celów, priorytetów i zadań Programu Ochrony Środowiska Miasta Wysokie Mazowieckie niezbędna jest okresowa weryfikacja stanu komponentów środowiska oraz stopnia zaawansowania realizacji poszczególnych zadań. Przewiduje się przedstawianie ww. weryfikacji w sposób zorganizowany – w ustalonej formie pisemnej lub elektronicznej (sprawozdawczość okresowa).

W **TABELI NR 14** zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

TABELA NR 14 Wskaźniki monitorowania Programu ochrony środowiska

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1.	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	V klasa
2.	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	IV klasa
3.	Ilość wody zużywanej dla celów socjalnych (dam ³ /M/rok)	25,97
4.	% wskaźnik zwodociągowania miasta (= liczba mieszkańców podłączona do wodociągów zbiorczych / liczba wszystkich mieszkańców)	97,9 %
5.	% wskaźnik skanalizowania miasta (= liczba mieszkańców podłączona do kanalizacji zbiorczej / liczba wszystkich mieszkańców)	94,3 %
6.	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	0,947
7.	Ilość mieszkańców korzystających z sieci gazowej (osob.)	1 441
8.	Ilość zebranych odpadów komunalnych / 1 mieszkańca w roku	249 kg/M/rok
9.	Udział selektywnie zebranych odpadów wyodrębnionych ze strumienia odpadów komunalnych (%)	3,89
10.	Jakość powietrza atmosferycznego (klasa)	A
11.	Wskaźnik lesistości (%)	16,50
B. Wskaźniki ekonomiczne		
12.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska (tys. zł)	3 428,545

- stan wyjściowy do wymienionych w tabeli wskaźników przyjęto z danych za 2008 r,

Źródło: www.stat.gov.pl, Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu wysokomazowieckiego, 2008r., dane z Urzędu Miasta

ZAŁĄCZNIK NR 1 Wykaz Skrótów

ARiMR –	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT –	najlepsze dostępne technologie
DPS –	Dom Pomocy Społecznej
ERDF-	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
GIS -	Główny Inspektorat Sanitarny
GMO -	Organizmy Zmodyfikowane Genetycznie
jst -	jednostki samorządu terytorialnego
KZLP -	kategoria zagrożenia lasów pożarem
NFOŚiGW –	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSP-	Ochotnicza Straż Pożarna
RLM –	równoważna liczba mieszkańców
RPO -	Regionalny Program Operacyjny
UE –	Unia Europejska
WFOŚiGW –	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ –	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska

ZAŁĄCZNIK NR 2 Wykaz aktów prawnych

Program Ochrony Środowiska dla miasta Wysokie Mazowieckie sporządzono zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi:

Prawo krajowe

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (jednolity tekst z 2008r. Dz. U. Nr 25, poz. 150 ze zm.)
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw. (Dz. U. z 2001 r. Nr 100 poz. 1085)
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92 poz. 880)
- Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44 poz. 287)
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2005 r. Nr 45 poz. 435)
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 121 poz. 1266)
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005r., Nr 236 poz. 2008)
- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 3 poz. 20 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (z 2006 r. Dz. U. Nr 89 poz. 625)
- Ustawa z dnia 1 marca 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 228 poz. 1947)
- Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (tekst jednolity z 2005 r. Dz. U. Nr 127 poz. 1066)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106 poz. 1002)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251 ze zm.)
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 63 poz. 638)
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90 poz. 607)
- Ustawa z dnia 29 czerwca 2007 r. o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów (Dz. U. z 2007 r. Nr 124 poz. 859)
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2006 r. Nr 123 poz. 858)
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 239 poz. 2019)
- Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych. (Dz. U. z 2002 r. Nr 199 poz. 1671)
- Ustawa z dnia 19 września 2003 r. o zmianie ustawy o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. z 2003 r. Nr 189 poz. 1850)

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o krajowym systemie ekzarządzania i audytu (EMAS) - (Dz. U. z 2004 r. Nr 70 poz. 631)
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową - (Dz. U. z 2004r. Nr 121 poz. 1263)
- Ustawa z dnia 22 grudnia 2004 r. o handlu uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. z 2004 r. Nr 281 poz. 2784)
- Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. z 2005 r. Nr 25 poz. 202)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2005r. Nr 180 poz. 1495)
- Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2007 r. Nr 75 poz. 493)

Prawo Unii Europejskiej:

Dyrektywy horyzontalne

- § Ocena skutków niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć dla środowiska, 85/337/EWG, zmieniona przez 97/11/WE
- § W sprawie swobodnego dostępu do informacji o środowisku, 90/313/EWG uchyla 2003/4/WE
- § W sprawie sprawozdawczości, 91/692/EWG

Dyrektywy dotyczące jakości powietrza:

- § Jakość powietrza, dyrektywa ramowa, 96/62/WE, włączająca 3 starsze dyrektywy, które mają być zastąpione przez nowe wymogi na podstawie dyrektywy ramowej SO₂ i cząstki zawieszone w powietrzu, 80/779/EWG, zmieniona przez 81/85/EWG, 89/427/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
- § Ołów, 82/884/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
- § Tlenek azotu 85/203/EWG zmieniona przez 85/580/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
- § Zanieczyszczenie ozonem troposferycznym, 92/72/EWG
- § Emisje zanieczyszczeń z pojazdów silnikowych 70/220/EWG zmieniona przez 74/270/EWG, 77/102/EWG, 78/665/EWG, 83/351/EWG, 88/76/EWG, 88/436/EWG, 89/458/EWG, 89/491/EWG, 91/441/EWG, 93/59/EWG, 94/12/EWG, 96/44/EWG, 96/69/EWG, 2003/76/WE
- § Emisje zanieczyszczeń z silników Diesla - sadza, 72/306/EWG zmieniona przez 89/491/EWG i 97/20/WE, 2005/21/WE
- § Emisje zanieczyszczeń z silników Diesla 88/77/EWG zmieniona przez 91/542/EWG i 96/1/EWG, 2001/27/WE
- § Emisje zanieczyszczeń z pojazdów silnikowych - testy przydatności pojazdów do warunków drogowych, 92/55/EWG
- § Emisje lotnych związków organicznych z przechowywania i transportu benzyny, 94/63/WE
- § Zawartość ołowiu w benzynie, 85/210/EWG zmieniona przez 85/581/EWG i 87/416/EWG
- § Zawartość siarki w paliwach płynnych, 93/12/EWG zastępująca 75/716/EWG

Dyrektywy dotyczące gospodarki odpadami:

- § Odpady z przemysłu dwutlenku tytanu, 78/176/EWG zmieniona przez 91/692/EWG i dyrektywy pokrewne: Procedury nadzoru w odniesieniu do odpadów pochodzących z przemysłu dwutlenku tytanu, 82/83/EWG Harmonizacja programów zmniejszenia zanieczyszczeń, 92/12/EWG

- § Zapobieganie zanieczyszczeniu powietrza przez zakłady spalania odpadów komunalnych, 89/429/EWG uchyla 2000/76/WE i przez nowe zakłady spalania odpadów komunalnych, 89/369/EWG uchyla 2000/76/WE
- § Spalanie odpadów niebezpiecznych, 94/67/EWG uchyla 2000/76/WE
- § Usuwanie olejów odpadowych, 75/439/EWG zmieniona przez 87/101/EWG i 91/692/EWG
- § Ramowa dyrektywa w sprawie odpadów 75/442/EWG zmieniona przez 91/156/EWG i 91/692/EWG
- § Usuwanie PCB i PCT, 76/403/EWG zastąpiona przez 96/59/WE
- § Odpady niebezpieczne, 91/689/EWG zastępująca 78/319/EWG zmieniona przez 94/31/WE
- § Osady ściekowe i gleba, 86/278/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
- § Baterie, 91/157/EWG zmieniona przez 93/86/EWG
- § Odpady z opakowań, 94/62/WE zmieniona przez 2005/20/WE

Dyrektywy dotyczące jakości wody:

- § Ścieki komunalne, 91/271/EWG zmieniona przez 98/15/WE
- § Azotany, 91/676/EWG
- § Niebezpieczne substancje w środowisku wodnym, 76/464/EWG zmieniona przez 2000/60/WE
- § 7 dyrektyw - "córki", wszystkie poprawione przez 90/656/EWG i 91/692/EWG Zrzuty rtęci z przemysłu elektrolizy chlorków metali alkalicznych 82/176/EWG Zrzuty kadmu, 83/513/EWG
- § Zrzuty rtęci z sektorów innych niż przemysł elektrolizy chlorków metali alkalicznych, 84/156/EWG Zrzuty sześciochlorocykloheksanu, 84/491/EWG
- § Dyrektywa 86/280/EWG w sprawie wartości dopuszczalne dla ścieków i wskaźników jakości wód w odniesieniu do zrzutów niektórych niebezpiecznych substancji objętych wykazem I załącznika do dyrektywy 76/464/EWG, zmieniona przez dyrektywy 88/347/EWG i 90/415/EWG
- § Dyrektywa dotycząca jakości wody w kąpieliskach 76/160/EWG zmieniona przez 90/656/EWG
- § Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, 80/778/EWG zmieniona przez 81/858/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG
- § Jakość wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wód pitnej, 75/440/EWG zmieniona przez 79/869/EWG, 90/656/EWG i 91/692/EWG związana z nią decyzja 77/795/EWG w sprawie wspólnych procedur wymiany informacji
- § Pomiary i pobieranie próbek wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej, 79/869/EWG zmieniona przez 91/692/EWG
- § Wody podziemne 80/68/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
- § Słodkie wody wymagające ochrony dla zachowania życia ryb, 78/659/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
- § Jakość wody wymaganej dla bytowania skorupiaków i mięczaków, 79/923/EWG zmieniona przez 91/692/EWG

Dyrektywy dotyczące ochrony przyrody:

- § Siedliska, 92/43/EWG zmieniona przez 97/62/WE
- § Dzikie ptaki, 79/409/EWG zmieniona przez 81/84/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/24/WE
- § Skóry młodych fok, 83/129/EWG zmieniona przez 85/444/EWG, 89/370/EWG

Dyrektywy dotyczące ograniczenia zanieczyszczenia przemysłowego i zarządzania ryzykiem:

- § Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza spowodowanych przez zakłady przemysłowe, 84/360/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 91/692/EWG
- § Ograniczenie emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania paliw, 88/609/EWG zmieniona przez 90/656/EWG i 94/66/WE
- § IPPC (zintegrowane zapobieganie i ograniczenie zanieczyszczeń), 96/61/WE zmieniona przez 2003/87/WE

- § Seveso - kontrola zagrożenia poważnymi awariami, 96/82/WE zastępująca 82/501/EWG, zmieniona przez 2003/105/WE

Dyrektywy dotyczące chemikali i organizmów zmodyfikowanych genetycznie:

- § Eksperymenty na zwierzętach, 86/609/EWG zmieniona przez 2003/65/WE
- § Dobra praktyka laboratoryjna, 87/18/EWG, zawiązana z nią dyrektywa 88/320/EWG w sprawie kontroli, zmieniona przez 99/12/WE
- § Kontrolowane wykorzystanie genetycznie zmodyfikowanych organizmów, 90/219/EWG zmieniona przez 94/51/WE, 98/81/WE
- § Azbest, 87/217/EWG zmieniona przez 91/692/WE
- § Klasyfikacja, pakowanie i etykietowanie substancji niebezpiecznych, 67/548/EWG zmieniona przez 69/81/EWG, 70/189/EWG/ 71/144/EWG, 73/146/EWG, 75/409/EWG, 76/907/EWG, 79/370/EWG, 79/831/EWG, 80/1189/EWG, 81/957/EWG, 82/232/EWG, 83/467/EWG, 84/449/EWG, 86/431/EWG, 87/432/EWG, 88/302/EWG, 88/490/EWG, 90/517/EWG, 91/325/EWG, 91/26/EWG/ 91/410/EWG, 91/632/EWG, 92/32/EWG 92/37/EWG, 92/69/EWG, 93/21/EWG, 93/67/EWG, 93/72/EWG, 93/90/EWG, 93/101/EWG, 93/105/EWG, 94/69/WE, 96/54/WE, 96/56/WE
- § Klasyfikacja, oznakowanie i pakowanie niebezpiecznych preparatów 88/379/EWG zmieniona przez 89/178/EWG, 90/492/EWG, 91/155/EWG, 93/18/EWG, 93/112/EWG, 91/442/EWG, 95/65/EWG, 2001/58/WE
- § Ograniczenie sprzedaży i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji i preparatów, 76/69/EWG zmieniona przez 79/663/EWG, 82/806/EWG, 82/828/EWG, 83/478/EWG, 85/46/EWG, 85/610/EWG, 89/677/EWG, 89/678/EWG, 91/173/EWG, 91/338/EWG, 91/339/EWG, 91/659/EWG, 94/27/WE, 94/48/WE, 94/60/WE, 96/55/WE, 97/10/WE, 97/16/WE
- § Zamierzone uwalnianie do środowiska genetycznie zmodyfikowanych organizmów 90/219/WE zmieniona przez 94/15/WE, 97/35/WE
- § Detergenty, 73/404/EWG zmieniona przez 82/242/EWG i 86/94/EWG i związana z nią dyrektywa w sprawie testowania biodegradacji, 73/405/EWG zmieniona przez 82/243/EWG
- § Transport drogowy niebezpiecznych towarów 94/55/WE zmieniona przez 2006/89/WE

Dyrektywy dotyczące hałasu:

- § Pojazdy silnikowe 70/157/EWG zmieniona przez 73/350/EWG, 77/212/EWG, 81/334/EWG, 84/372/EWG, 84/424/EWG, 87/354/EWG, 89/491/EWG, 92/97/EWG i 96/20/WE
- § Motocykle 78/1015/EWG zmieniona przez 87/56/EWG i 89/235/EWG
- § Sprzęt budowlany (ramowa) 79/113/EWG zmieniona przez 81/1051/EWG i 85/405/EWG
- § Samoloty poddźwiękowe, 80/51/EWG zmieniona przez 83/206/EWG
- § Poddźwiękowe samoloty odrzutowe, 89/629/EWG
- § Ograniczenie eksploatacji samolotów, 92/14/EWG zmieniona przez 99/28/WE
- § W sprawie zbliżenia przepisów prawa państw członkowskich dotyczących dopuszczanie do eksploatacji sprzętu i maszyn budowlanych, 84/532/EWG
- § Sprężarki, 84/533/EWG zmieniona przez 85/406/EWG
- § Żurawie wieżowe, 84/534/EWG zmieniona przez 85/405/EWG
- § Agregaty spawalnicze, 84/535/EWG zmieniona przez 85/407/EWG
- § Agregaty prądowórcze 84/536/EWG zmieniona przez 85/408/EWG
- § Kruszkarki betonu, 84/537/EWG zmieniona przez 85/409/EWG
- § Kosiarki do trawy, 84/538/EWG zmieniona przez 87/252/EWG, 88/180/EWG i 88/181/EWG
- § Koparki hydrauliczne, 86/662/EWG zmieniona przez 89/514/EWG i 95/2/WE
- § Sprzęt gospodarstwa domowego, 86/594/EWG

Dyrektywy dotyczące bezpieczeństwa nuklearnego i ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym:

- § Ochrona społeczeństwa i pracowników przed promieniowaniem, 80/836/EURATOM zmieniona przez 84/467/EURATOM
- § Ochrona przed promieniowaniem związanym z naświetleniami medycznymi, 97/43/EURATOM
- § Wczesna wymiana informacji w przypadku zagrożenia radiologicznego, 87/600/EURATOM
- § Informowanie społeczeństwa, 89/618/EURATOM
- § Ochrona pracowników z zewnątrz przed promieniowaniem, 90/641/EURATOM
- § Przesyłanie odpadów radioaktywnych, 92/3/EURATOM uzupełniona przez 93/552/EURATOM
- § Podstawowe normy bezpieczeństwa, 96/29/EURATOM
- § Przesyłanie substancji radioaktywnych, 93/1493/EURATOM

Dokumenty programowe:

- Polityka ekologiczna państwa (1991 r.) i II Polityka ekologiczna państwa (2001 r.),
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 (2002 r.),
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010,
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 ,
- Polska 2025, długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Agenda 21 – Ramowy Program Działań,
- Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001 r.)
- Długotrwała strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju – „Polska 2025”,
- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej,
- Założenia polityki energetycznej Polski do 2030 r.,
- Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej,
- Krajowy Plan Rozdziału Uprawnień Do Emisji CO₂ - pierwszy okres rozliczeniowy 2005 - 2007,
- Krajowy program zwiększania lesistości,
- Polityka leśna państwa,
- Strategia gospodarki wodnej wraz z harmonogramem zadań Gospodarki Wodnej do roku 2020,
- Program Oczyszczania Kraju z azbestu na lata 2009-2032, przyjętym przez Radę Ministrów 14 lipca 2009 r. - Strategią Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 r.,
- Program Operacyjnym "Infrastruktura i Środowisko",
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego do roku 2020,
- Program rozwoju turystyki i zagospodarowania turystycznego województwa Podlaskiego do 2010 roku,
- założenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007- 2013,
- Projekt Uszczegółowienia Regionalnego Programu Operacyjnego dla województwa na lata 2007 – 2013,
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2009 - 2012,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010,
- Program ochrony środowiska dla powiatu wysokomazowieckiego na lata 2008 – 2011,
- Plan gospodarki odpadami dla powiatu wysokomazowieckiego na lata 2010 – 2013,
- Program ochrony środowiska na lata 2004 – 2011 dla miasta Wysokie Mazowieckie,
- Plan gospodarki odpadami dla miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2004 – 2015,
- Plan Rozwoju Lokalnego dla miasta Wysokie Mazowieckie na lata 2007 – 2013.

ZAŁĄCZNIK NR 3 Bibliografia

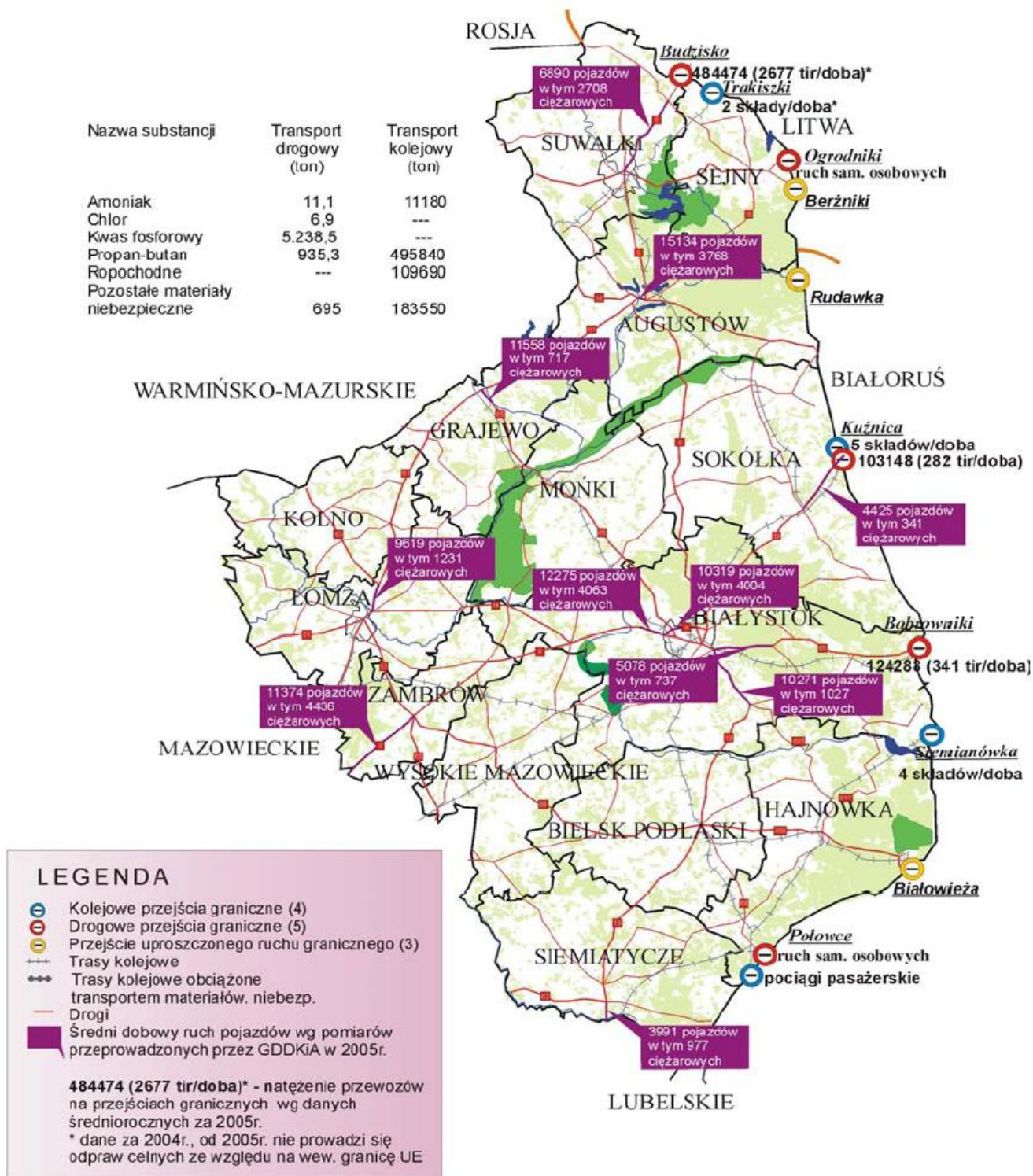
- Bernaciak A., Gaczek W., Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2002,
- Błaszyk T., Górski J., Odpady a problemy zagrożenia i ochrony wód podziemnych, Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa 1996,
- Geografia Polski : środowisko przyrodnicze, red. nauk. L. Starkel, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004,
- Kistowski M., Staszek W., Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, Gdańsk, Wydaw. DJ, 1999,
- Kondracki J., Geografia regionalna Polski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003,
- Bednarek R., Prusunkiewicz Z. Geografia gleb, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1997,
- Narodowy Program Przygotowania do członkostwa w UE, Rozdział 23 – Ochrona Środowiska; MOŚZNiL, 1999,
- Ochrona Środowiska 2005, GUS, Warszawa 2005,
- Piontek F., tom I, rozdział I Środowisko przyrodnicze w strategii wzrostu gospodarczego i w rozwoju zrównoważonym. Planowanie i wdrażanie polityki ochrony środowiska, poradnik, Warszawa, 2001.
- Poskrobko B., Zarządzanie środowiskiem, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, 2006,
- Poskrobko B: Sterowanie ekorozwojem tom I i III Regionalne i gospodarcze aspekty ekorozwoju, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 1998,
- Program wykonawczy do Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016., Warszawa
- Śleszyński J., Ekonomiczne problemy ochrony środowiska, ARIES, Warszawa 2000,
- Woś A., Klimat Polski, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1999,
- Raport o stanie środowiska województwa podlaskiego w latach 2004-2008 – WIOŚ Białystok 2009r.
- Wyniki badań wód podziemnych na terenie woj. podlaskiego w 2007 roku – WIOŚ Białystok 2008r.
- Wyniki badań pól elektromagnetycznych na terenie woj. podlaskiego w 2007 roku – WIOŚ Białystok 2008r.
- Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu wysokomazowieckiego – WIOŚ Białystok 2009r.
- Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku,
- Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego,
- Strona internetowa Państwowej Straży Pożarnej,
- Strona internetowa Ministerstwa Środowiska,
- Strona internetowa Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego.

ZAŁĄCZNIK NR 4 Proponowane kryteria pilności

Proponowane kryteria pilności realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska:

- Kryteria ogólne:
 - Gotowość zadania do realizacji (pozwolenie na budowę, decyzja środowiskowa itp.)
 - Pozytywne oddziaływanie na środowisko, ROŚ
 - Wkład własny realizującego projekt
 - Poparcie społeczne dla inwestycji
- Inwestycje drogowe:
 - Położenie na ważnym, z punktu widzenia społecznego, odcinku komunikacyjnym
 - Położenie w pobliżu istotnych obiektów publicznych
 - Nadmierne natężenie ruchu
 - Ochrona przed hałasem komunikacyjnym
- Inwestycje z zakresu gospodarki wodno – ściekowej:
 - Usytuowanie w pobliżu zbiorników zasobu wody pitnej
 - Usytuowanie na obszarach chronionych
 - Usytuowanie w pobliżu wód powierzchniowych
- Inwestycje z zakresu gospodarki odpadami:
 - Zgodność z Planem Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2009-2012,
 - Zgodność z Planem gospodarki odpadami dla powiatu wysokomazowieckiego na lata 2010–2013.
- Inwestycje z zakresu gospodarki energetycznej:
 - Inwestycje przy wykorzystaniu źródeł energii odnawialnej
 - Inwestycje mające na celu oszczędzanie energii i obniżające emisję zanieczyszczeń do powietrza.

ZAŁĄCZNIK NR 5 Zagrożenia w transporcie drogowym i kolejowym¹⁵

ZAŁĄCZNIK NR 6 Zagrożenia powodziowe województwa podlaskiego¹⁶

¹⁵ Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010 – Białystok 2007r. – str. 102

¹⁶ Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010 – Białystok 2007r. – str. 107

ZAGROŻENIE POWODZIOWE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO,

